

Bachelorgradsoppgave

Bortfall av revisjonsplikt for små foretak

En undersøkelse av hva som kjennetegner aksjeselskap innen bygge- og transportbransjen i Midt-Norge som fravelger revisor

Removal of audit requirement for small businesses

A Study on why construction and transport businesses in Middle Norway deselect audits

Trine H. Killingberg

ØKO 390

Bachelorgradsoppgave i økonomi og administrasjon

Avdeling for næring, samfunn og natur
Høgskolen i Nord-Trøndelag - 2015

HINT

SAMTYKKE TIL HØGSKOLENS BRUK AV KANDIDAT-, BACHELOR- OG MASTEROPPGAVER

Forfatter(e): Trine H. Killingberg

Norsk tittel: Bortfall av revisjonsplikt for små foretak – en undersøkelse av hva som kjennetegner aksjeselskap innen bygge- og transportbransjen i Midt-Norge som fravelger revisor

Engelsk tittel: Removal of audit requirement for small businesses – a study on why construction and transport businesses in Middle Norway deselect audits

Studieprogram: Økonomi og administrasjon, bachelor

Emnekode og navn: ØKO 390 Bacheloroppgave

Vi/jeg samtykker i at oppgaven kan publiseres på internett i fulltekst i Brage, HiNTs åpne arkiv

Vår/min oppgave inneholder taushetsbelagte opplysninger og må derfor ikke gjøres tilgjengelig for andre

Kan frigis fra: _____

Dato: 28.05.2015, Steinkjer

Trine H. Killingberg

HINT

FORORD

Denne bachelorgradsoppgaven utgjør den avsluttende delen av bachelorstudiet i økonomi og administrasjon ved Høyskolen i Nord-Trøndelag, og tilsvarer 15 studiepoeng. Oppgaven tar for seg kjennetegn ved aksjeselskap i bygge- og transportbransjen i Midt-Norge som velger bort revisor.

Grunnen til at oppgaven handler om bortfall av revisorplikt for små aksjeselskap er at temaet er veldig dagsaktuelt og spennende. Det er et tema som de siste årene har vært omtalt i media og jeg ønsker å bruke denne oppgaven til å tilegne meg mer kunnskap om dette.

Arbeidet med oppgaven har vært krevende, men også veldig lærerikt og spennende. Jeg ønsker å takke min veileder Brynjar Ole Svarva for god støtte og gode tilbakemeldinger gjennom skriveprosessen.

Steinkjer, Mai 2015

Trine H. Killingberg

SAMMENDRAG

Bakgrunnen for oppgaven er lovendringen som ble vedtatt av Stortinget 11. april 2011 med virkning fra 1. mai 2011. Denne lovendringen har gjort det er tillatt for små aksjeselskap å fravelge revisor hvis kravene i aksjeloven § 7-6 er oppfylt. I forbindelse med denne lovendringen er det stilt spørsmål om hvilke faktorer som har betydning for beslutningen om fravalg. Formålet med denne oppgaven er å undersøke kjennetegn ved selskaper som velger bort revisor.

Undersøkelsen er blitt gjennomført ved å studere sekundærdata, representert ved årsregnskap fra 2013 hentet fra Brønnøysundregisteret. Oppgaven skiller seg fra andre studier om teamet ved at den tar for seg et utvalg av populasjonen, nærmere bestemt alle selskap i bygge- og transportbransjen i Midt-Norge som har mulighet til å fravelge revisor. Oppgaven inkluderer et stort omfang av variabler, som hver for seg representerer kjennetegn ved selskapene. Noen av variablene er testet i tidligere undersøkelser, mens noen er nye for denne undersøkelsen. De nye variablene som undersøkes går på innhold i årsberetning og noter.

Studien har vist at 54,7 % av alle aksjeselskapene i utvalget har valgt bort revisor. Andelen av selskap som valgt bort revisor var størst i transportbransjen, der 62,5 % valgte bort revisor, mot 50,2 % i byggebransjen. Variablene som har vist seg å være forklarende for fravalg i denne studien er tre variabler som går på innhold i årsberetningen, en variabel som går på innholdet i notene, likviditetsgrad 1 og 2, antall ansatte og driftsinntekter. Sannsynligheten for fravalg synker med økende antall ansatte og driftsinntekter, dette samsvarer med tidligere forskning på temaet. De resterende forklarende variablene er ikke undersøkt i tidligere forskning. Denne studien viser at selskap som ikke opplyser om utvikling i resultat og stilling, og det ytre miljø i årsberetningen i større grad fravelger revisor. Videre viser den at selskap som ikke opplyser om virksomhetens art og sted i årsberetningen, og antall årsverk i notene i større grad velger å beholde revisor. Undersøkelsen viser også at selskap med lav likviditetsgrad 1 og høy likviditetsgrad 2 i større grad fravelger revisor.

De mest tydelige kjennetegnene som kommer frem i denne studien går på størrelse. Jo mindre et selskap er, både med tanke på ansatte og driftsinntekter, jo større er sannsynligheten for at man velger bort revisor.

BEGREPSAVKLARINGER

Aksjeloven – als.

Allmennaksjeloven – asal.

Regnskapsloven – rskl.

Revisorloven – revl.

Norges Handelshøyskole – NHH

Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening – NARF

DnR – Den norske Revisorforeningen

TABELLER

Tabell 1: Beskrivelse av variablene i regresjonsanalysene	26
Tabell 2: Fravalg fordelt på bransjer	29
Tabell 3: Logistisk regresjonsmodell for fravalg av revisor	37
Tabell 4: Tabell med resultater fra korrelasjonsanalyse.....	50
Tabell 5: Deskriptiv statistikk for variabelen fravalg av revisor.....	52
Tabell 6: Fravalg fordelt på bransje	52
Tabell 7: Fravalg i sammenheng med kravet om å opplyse om virksomhetens art og sted.....	53
Tabell 8: Fravalg i sammenheng med kravet om å opplyse om utvikling i resultat og stilling	54
Tabell 9: Fravalg i sammenheng med kravet om å opplyse om forutsetning for fortsatt drift.	55
Tabell 10: Fravalg i sammenheng med kravet om å opplyse om arbeidsmiljø.....	55
Tabell 11: Fravalg i sammenheng med kravet om å opplyse om likestilling.....	56
Tabell 12: Fravalg i sammenheng med kravet om å opplyse om ytre miljø	57
Tabell 13: Fravalg i sammenheng med notekravet om antall aksjer m.m.....	57
Tabell 14: Fravalg i sammenheng med notekravet om antall årsverk.....	58
Tabell 15: Fravalg i sammenheng med notekravet om OTP.....	59
Tabell 16: Fravalg i sammenheng med kravet om note med ytelser til ledende personer	59
Tabell 17: Fravalg i sammenheng med kravet om prinsippnote	60
Tabell 18: Fravalg i sammenheng med bruk av unntaksregler	61
Tabell 19: Fravalg i sammenheng med krav om note med bundne midler	61
Tabell 20: Fravalg i sammenheng med krav om note med anleggsmidler.....	62
Tabell 21: Deskriptive analyser av egenkapitalandel, avhengig av om man har fravalgt eller ikke.....	63
Tabell 22: Deskriptive analyser av likviditetsgrad 1, avhengig av om man har fravalgt eller ikke	63
Tabell 23: Deskriptive analyser av likviditetsgrad 2, avhengig av om man har fravalgt eller ikke	64
Tabell 24: Deskriptive analyser av gjeldsgrad, avhengig av om man har fravalgt eller ikke ..	64
Tabell 25: Deskriptive analyser av totalkapitalrentabilitet, avhengig av om man har fravalgt eller ikke	65
Tabell 26: Deskriptive analyser av resultatgrad, avhengig av om man har fravalgt eller ikke	
Vedlegg 4.1.6 Styret og daglig leder.....	65
Tabell 27: Fravalg i sammenheng med at daglig leder er kvinne	66

Tabell 28: Fravalg i sammenheng med at daglig leder sitter i styret	67
Tabell 29: Deskriptive analyser av antall styremedlemmer, avhengig om man har fravalgt eller ikke.	67
Tabell 30: Deskriptive analyser av antall styremedlemmer som er kvinner, avhengig om man har fravalgt eller ikke.	68
Tabell 31: Deskriptiv analyse av gjennomsnittlig antall ansatte, avhengig av om man har fravalgt eller ikke.	69
Tabell 32: Deskriptiv analyse av driftsinntekter, avhengig av om man har fravalgt eller ikke.	70
Tabell 33: Logistisk regresjonsanalyse om fravalg av revisor	72

FIGURER

Figur 1: Basert på Kristoffersen, 2012, s. 21 «Regnskap som et informasjonssystem»	5
Figur 2: Basert på Kristoffersen, 2012, s. 23 «Brukerne av regnskapet»	6
Figur 3: En oversikt over variabler som skal undersøkes	14
Figur 4: Driftsinntekter i forholdt til fravalg	70

Innholdsfortegnelse

FORORD	III
SAMMENDRAG.....	IV
BEGREPSAVKLARINGER	V
TABELLER.....	VI
FIGURER	VIII
1. INNLEDNING	1
1.1. Bakgrunn for oppgaven.....	1
1.2. Problemstilling.....	2
1.3. Oppgavens oppbygning.....	2
2. TEORI OG HYPOTESEOPPBYGGING.....	4
2.1. Regnskapet.....	4
2.1.1. Regnskap som informasjonssystem	5
2.1.2. Regnskapsbrukerne	6
2.2. Revisjon.....	9
2.2.1. Revisjonspliktige selskap	9
2.2.2. Revisjonens innhold	9
2.3. Betydningen av fravalg for revisorer og regnskapsførere.....	10
2.4. Tidligere forskning om temaet	11
2.4.1. Tidligere oppgaver om temaet.....	11
2.5. Hypoteseoppbygning.....	14
2.5.1. Bransje.....	14
2.5.2. Årsberetning	15
2.5.3. Noter.....	15
2.5.4. Nøkkeltall	16
2.5.5. Daglig leder	17
2.5.6. Styret	18
2.5.7. Størrelse.....	18
3. METODE	19
3.1. Metodebegrepet	19

3.2. Forskningsprosessen	20
3.2.1. Problemstilling og analysens formål	20
3.2.2. Forskningsdesign.....	20
3.2.3. Datainnsamling.....	21
3.2.3.1. <i>Utvalg</i>	22
3.2.4. Reliabilitet	22
3.2.5. Validitet.....	23
3.3. Presentasjon av variablene i undersøkelsen	24
3.3.1. Oversikt over variablene	24
3.3.2. Avhengig og uavhengige variabler.....	27
3.4. Bruk av logistisk regresjonsanalyser	27
4. RESULTATER.....	29
4.1. Deskriptive undersøkelser	29
4.1.1. Fravalgsandel	29
4.1.2. Bransje.....	29
4.1.3. Årsberetning	30
4.1.4. Noter.....	31
4.1.5. Nøkkeltall	32
4.1.6. Styret og daglig leder	33
4.1.7. Størrelse.....	34
4.2. Regresjonsanalyse	35
4.2.1. Bransje.....	37
4.2.2. Årsberetning	37
4.2.3. Noter.....	39
4.2.4. Nøkkeltall	40
4.2.5. Styret og daglig leder	42
4.2.6. Størrelser	43
5. OPPSUMMERING OG KONKLUSJON.....	44
5.1. Diskusjoner rundt resultatene fra undersøkelsene	44
5.2. Forslag til videre forskning	46
REFERANSELISTE.....	47
VEDLEGG.....	50
3.1 Vedlegg til kapittel 3	50
4.1 Vedlegg til deskriptive undersøkelser i kapittel 4	52
Vedlegg 4.1.1 – Fravalgsandel	52
Vedlegg 4.1.2 – Bransje	52
Vedlegg 4.1.3 – Årsberetning	53

Vedlegg 4.1.4 – Noter	57
Vedlegg 4.1.5 – Nøkkeltall	63
Vedlegg 4.1.7 – Størrelse	69
4.2 Vedlegg til logistisk regresjonsanalyse i kapittel 4	71

ANTALL ORD: 17 714

1. INNLEDNING

Oppgaven tar utgangspunkt i bortfallet av revisorplikten for små aksjeselskap. I oppgaven skal jeg studere selskaper som benyttet seg av revisjonsfritaket, og vurdere om det er noen felles kjennetegn ved aksjeselskapene som velger bort revisor.

I innledningskapittelet redegjøres det for hvorfor bortfall av revisorplikten er et interessant tema for en bacheloroppgave, oppgavens problemstilling og oppgavens oppbygning.

1.1. Bakgrunn for oppgaven

Finansdepartementet foreslo i en pressemelding 17. desember 2010 at små aksjeselskap skulle unntas fra revisjonsplikt, og forslaget ble vedtatt av stortinget 15. april 2011. Det nye lovforslaget trådte i kraft 1. mai 2011. I tillegg ble kravet til aksjekapital ved oppstart av et nytt aksjeselskap redusert til 30 000 kr fra 100 000 kr.

I følge revisorloven § 2-1 har alle regnskapspliktige etter regnskapslovens § 1-2 revisjonsplikt. Bakgrunn for forslaget om fritak fra revisjonsplikten for små aksjeselskap, var med hensyn til forenkling og internasjonal utvikling, og en lettelse i administrative kostander. Finansdepartementet belyste i 2010 at gjennomsnittlig revisjonskostnad for små foretak basert på regnskapstall fra 2008, var mellom 10.000 og 15.000 kroner. Det ble også anslått at det var inntil 137.000 små aksjeselskaper som kunne benytte seg av fritaket. Fritaket har en potensiell besparelse for næringslivet på 2 millioner kroner.¹

Forslaget ble altså vedtatt, og aksjelovens kapittel 7 fikk et nytt avsnitt *II. Unntak fra revisjonsplikten* i § 7-6 til § 7-9. Asl § 7-6 sier at generalforsamlingen kan gi styret fullmakt til å treffe beslutning om at selskapets årsregnskaper ikke lenger skal revideres etter revisorloven dersom

- Driftsinntektene av den samlede virksomheten er mindre enn fem millioner kroner,
- Selskapets balansesum er mindre enn 20 millioner kroner,

¹ <https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/unntak-fra-revisjonsplikt-for-sma-aksjes/id629343/>

- Gjennomsnittlig antall ansatte ikke overstiger ti årsverk, og
- Selskapet ikke er morselskap i konsern eller underlagt tilsyn av Finanstilsynet (FIN), jfr. aksjeloven § 2-1 (5).

1.2. Problemstilling

På bakgrunn av denne lovendringen ønsker jeg å se om den er noen felles kjennetegn og trekk blant de aksjeselskapene som fravelger revisjon.

Oppgavens problemstilling er som følger:

«Hva kjennetegner aksjeselskap innen bygge- og transportbransjen i Midt-Norge som fravelger revisjon?»

Jeg har valgt å begrense utvalget i denne oppgaven til Midt-Norge, som innebærer fylkene Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, og Møre- og Romsdal. Videre har jeg valgt å ta for meg alle selskap innenfor to bransjer som har mulighet til å velge bort revisor innenfor rammene. 217 selskap innenfor byggebransjen og 136 selskap innenfor transportbransjen. I bryggbransjen har jeg tatt for meg alle selskap med bransjekode 41200 oppføring av bygninger. I transportbransjen har jeg tatt for meg alle selskap med bransjekode 49410 godstransport på vei og bransjekode 49420 flyttetransport. Disse bransjene er valgt fordi de er to store og spennende bransjer, som er viktige for at samfunnet skal gå rundt.

I denne oppgaven ønsker jeg å finne ut om det er noen forskjell på selskaper som har beholdt revisor og de som har valgt bort revisor. Man kan ha en forestilling om at revisor kan utgjøre en forskjell når det kommer til kvalitetssikring av regnskapet, og at revisor fungerer som en garanti for eierne og kreditorer. For å finne eventuelle forskjeller skal jeg studere det offentlige årsregnskapet for regnskapsåret 2013, med fokus på årsberetning, noter og nøkkeltall.

1.3. Oppgavens oppbygning

I kapittel 2 presenteres teori som relaterer seg til problemstillingen. Hypoteseoppbyggingen presenteres også i kapittel 2. Kapitlet gir først en kort oversikt over regnskapsbrukere og regnskapets formål, deretter følger en oversikt over hva revisjon innebærer og formålet med

revisjon. Deretter litt om hvilken betydning lovendringen har hatt for regnskapsførere og revisorer, og litt tidligere forskning om temaet. Kapitlet avsluttes med hypoteseoppbygging.

Kapittel 3 tar for seg metode. Her presenteres datamaterialet, undersøkelsesdesign og hvilken metode som er brukt i forskningen. I dette kapitlet vurderes oppgavens reliabilitet og validitet. Variablene som skal undersøkes i kapittel 4 presenteres i dette kapitlet.

I kapittel 4 presenteres resultatene fra datainnsamlingen. Her utføres deskriptive analyser og regresjonsanalyse.

I kapittel 5 drøftes og diskuteres det rundt resultatene. Til slutt kommer det forslag til videre forskning.

2. TEORI OG HYPOTESEOPPBYGGING

Hensikten med dette kapittelet er å presentere relevant teori for oppgaven. Først presenteres regnskapet, herunder regnskapsbrukerne og regnskapet som informasjonssystem. Så presenteres revisjon, herunder formålet med revisjon og hva det tilfører regnskapsbrukerne. Deretter litt om betydningen lovendringen har hatt for regnskapsførere og revisorer, og så vises det til noen lignende forskningsbaserte undersøkelser om temaet. Kapittelet avsluttes en oversikt over hypoteser og antakelser som vil bli undersøkt i oppgaven.

2.1. Regnskapet

«Regnskap er kommunikasjon. Regnskapet brukes for å måle den økonomiske aktiviteten i en virksomhet og for å kommunisere resultatet av målingene til brukerne av regnskapet.»

(Kristoffersen, 2012, s. 12)

Regnskapet er en kilde til informasjon, og fungerer som et beslutningsgrunnlag for brukerne. I dette delkapittelet presenteres først regnskapet som informasjonssystem, deretter en oversikt over regnskapsbrukerne.

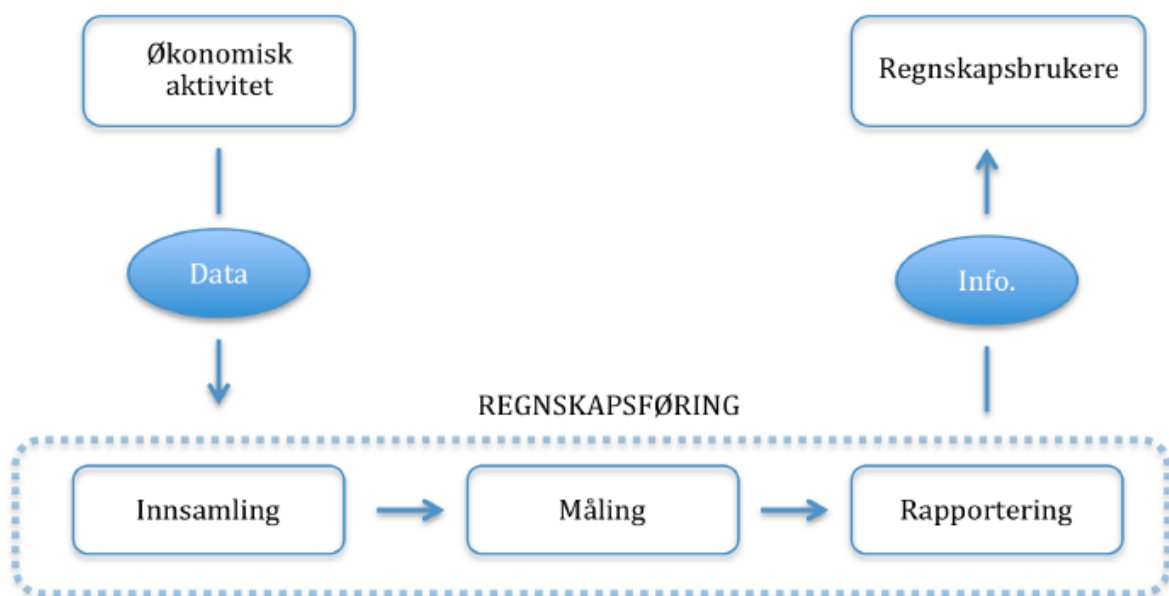
De finnes to hovedtyper av regnskapsrapportering, driftsregnskap og finansregnskap. Driftsregnskap kalles også internregnskap, og utarbeides for å gi ledelsen nødvendig informasjon for økonomisk styring og kontroll av bedriften. Driftsregnskapet omfatter en rekke rapporter, blant annet produktkalkyler, salgsprognoser, avdelingsregnskap og likviditetsanalyser. Slike interne regnskap er ofte detaljrike og må utarbeides ofte slik at de kan brukes som et beslutningsgrunnlag for den daglige driften. Finansregnskap kalles også eksterntregnskap, og er regnskapet som alle regnskapspliktige bedrifter må utarbeide. Finansregnskapet er tilgjengelig for alle eksterne aktører, blant annet konkurrenter og skattemyndigheter. Et årsregnskap er den formelle og lovregulerte delen av eksterntregnskapet, og utarbeides normalt en gang per år. I denne oppgaven fokuseres det på finansregnskap (Kristoffersen, 2012).

Regnskapsloven gir en oversikt over hvilke selskaper som er regnskapspliktige, og blant disse er aksjeselskaper, jf. rskl § 1-2 første ledd. Selv om små aksjeselskaper kan velge å ikke benytte seg av revisor, må de utarbeide en årsberetning og et årsregnskap i samsvar med

regnskapsloven, jf. rskl § 3-1. Et årsregnskap for små foretak skal inneholde resultatregnskap, balanse og noteopplysninger, jf. rskl § 3-2 (Langli, 2012).

2.1.1. Regnskap som informasjonssystem

«Regnskapet kan betraktes som et informasjonssystem. Et regnskap er et system for innsamling, måling og rapportering av økonomisk informasjon fra en økonomisk enhet til brukerne.» (Kristoffersen, 2012, s. 21)

Figur 1: Basert på Kristoffersen, 2012, s. 21 «Regnskap som et informasjonssystem»

Utarbeidelse av regnskap kan deles inn i følgende hovedaktiviteter: innsamling av økonomiske data, måling av økonomiske data og rapportering av økonomisk informasjon. Innsamling og registrering av data skjer systematisk med bakgrunn i økonomiske hendelser og transaksjoner. Deretter skjer en måling av de økonomiske dataene, der de behandles, vurderes og analyseres. Målingene foretas på grunnlag av fastlagte regler og prinsipper. Tilslutt må den økonomiske informasjonen kommuniseres/rapporteres ut til brukerne. Noen brukere krever rask og detaljert rapportering, mens for andre er en årlig rapportering av de viktigste dataene tilstrekkelig. Som figur 1 ovenfor viser er regnskapsføring en kobling mellom økonomisk aktivitet og brukerne av økonomisk informasjon (Kristoffersen, 2012).

2.1.2. Regnskapsbrukerne

For å se hvem som er brukerne av regnskapet kan vi ta utgangspunkt i den generelle interessentmodellen, som er en oversikt over alle som har en direkte eller indirekte økonomisk interesse i virksomheten.

Figur 2: Basert på Kristoffersen, 2012, s. 23 «Brukerne av regnskapet»

Ledelsen

Ledelsen er interesserte i hva årsregnskapet viser fordi det er godt egnet til å markedsføre deres egen dyktighet. Gode økonomiske resultater kan være en indikasjon på god innsats og dyktig lederskap, noe som igjen øker ledelsens muligheter for bedre betingelser (Langli, 2012). Ledelsen bruker regnskapet i den økonomiske styringen av bedriften, og mange viktige beslutninger er basert på informasjon fra regnskapet.

Eiere og investorer

Regnskapet gir eierne informasjon om oppnådde resultater, og gjør at de kan sammenlikne utviklingen med hva konkurrenter har oppnådd. Et viktig bruksområde for

regnskapsinformasjon er å kontrollere og vurdere om toppledelsen i selskapet har prestert godt nok. Eierne bruker også regnskapet som grunnlag når de skal ta beslutninger om hvor mye kapital de ønsker å investere i bedriften (Langli, 2012).

En investor er en nåværende eller fremtidig eier. Investorer kan bruke regnskapet for å vurdere et selskap, viser det en inntjening som er bedre enn den avkastningen investorene kunne ha oppnådd ved å investere i andre selskaper med samme risiko, er det aktuelt å investere i selskapet (Langli, 2012). Viktig for både eiere og investorene at regnskapene er pålitelige, slik at de kan brukes til å begrense risikoen ved å investere.

Långivere og kreditorer

Långivere er som oftest banker og andre kredittinstitusjoner, men kan også være andre selskaper eller privatpersoner. Kreditorer er vanligvis leverandører av varer og tjenester som selger varer på kreditt (Langli, 2012).

Kreditorer og långivere bruker regnskapsinformasjon for å vurdere selskapers kredittverdighet, og for dem er det veldig viktig å vurdere muligheten for å få tilbake det de har lånt ut dersom selskapet får økonomiske problemer. Kreditorer og långivere bruker regnskapsrapporter når de skal ta stilling til om selskapet har en inntjening som gjør at det vil kunne betale renter og innfri lån ved forfall, og hvor mye inntjeningen kan falle før selskapet får likviditetsproblemer (Langli, 2012).

Leverandører

Leverandører av varer og tjenester er i samme posisjon som lånekreditorene. De må ta stilling til om de vil gi kreditt, og i hvilket omfang. En kreditt er en utsettelse av betalingstidspunktet. Leverandørene må ha informasjon om bedriftens finansielle stilling og evnen til å betale tilbake kreditten (Kristoffersen, 2012). Leverandørene er også opptatt av selskapets utviklingsmuligheter, da selskaper i vekst ofte kan gi grunnlag for økte leveranser i fremtiden (Langli, 2012).

Kunder

Kundene er opptatt av å ha en sikker leverandør av varer og tjenester. Selskaper med dårlig lønnsomhet og svak likviditet kan bli sett på som ustabile leverandører, fordi det skal lite til

før slike selskap får problemer (Langli, 2012). Kundene ønsker informasjon om den finansielle stillingen til selskapet både på kort og lang sikt, slik at de alltid kan være sikre på å få varene levert (Kristoffersen, 2011).

Ansatte

Ansatte er naturligvis interessert i selskapets økonomisk utvikling. De er opptatt av å ha en sikker jobb, lønn og framtidige karrieremuligheter. De er derfor interessert i informasjon om selskapets fremtidsplaner, og finansielle stilling både på kort og lang sikt (Kristoffersen, 2012).

Konkurrenter

Konkurrenter er interessert i regnskapsinformasjon, både for å vurdere sin bedrifts situasjon i forhold til andre, og for å ha muligheten til å forbedre sin egen finansielle posisjon (Kristoffersen, 2012).

Samfunnet

Selskapene er forvaltere av samfunnets felles ressurser (varer, energi, arbeidskraft, infrastruktur osv.), og allmennheten får innsyn av hvordan disse forvaltes gjennom årsrapportene (Langli, 2012).

Offentlige myndigheter

Myndighetene bruker regnskapsinformasjon i mange sammenhenger. Regnskapet danner grunnlag for beregning av skattepliktig inntekt og formue og innkreving av arbeidsgiver- og merverdiavgift (Langli, 2012). Regnskapsopplysningen brukes også i offentlig statistikk, og har stor samfunnsmessig betydning. Det offentlige får sitt informasjonsbehov dekket via særskilt rapportering fra selskapene, de fleste regnskapspliktige selskap skal sende inn regnskapet til registeret i Brønnøysund (Kristoffersen, 2012).

2.2.Revisjon

Dette kapittelet skal gi en oversikt over hvilke selskap som er revisjonspliktig, hva revisjon innebærer og hva som er revisors oppgaver.

2.2.1. Revisjonspliktige selskap

Hovedregelen om revisjon for foretak i Norge finnes i revisorloven § 2-1. Utgangspunktet er at alle selskap som er regnskapspliktige etter regnskapsloven § 1-2 har revisjonsplikt. Det finnes et unntak for små aksjeselskap jf. aksjeloven § 7-6. Små aksjeselskap kan velge å ikke revidere årsregnskapet etter revisorloven dersom driftsinntektene av den samlede virksomheten er mindre enn 5 millioner kroner, selskapets balansesum er mindre enn 20 millioner kroner og gjennomsnittlig antall ansatte ikke overstiger 10 årsverk, jf. asl. § 7-6. Selskapet kan heller ikke være morselskap i konsern eller underlagt tilsyn av Finanstilsynet (FIN), jfr. revl. § 2-1 (5).

2.2.2. Revisjonens innhold

Revisor skal vurdere om årsregnskapet er utarbeidet og fastsatt i samsvar med lov og forskrifter, og om ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og forskrifter. Revisor skal vurdere om opplysninger i årsberetningen og i eventuell redegjørelse for foretaksstyring etter regnskapsloven § 3-3 b om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift, og forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap er i samsvar med lov og forskrifter, og om opplysningene er konsistent med årsregnskapet, jf. revl. § 5-1.

Revisor skal se etter at den revisjonspliktige har ordnet formuesforvaltningen på en betryggende måte og med forsvarlig kontroll. Han skal gjennom revisjonen bidra til å forebygge og avdekke misligheter og feil. Revisor er pliktig å utføre revisjonen etter beste skjønn og i samsvar med god revisjonsskikk (revl. § 5-1 og § 5-2).

Etter regnskapet er revidert skal revisor avgi en revisjonsberetning uten unødig opphold etter at årsregnskapet er fastsatt og senest syv måneder etter regnskapsårets slutt. I revisjonsberetningen skal revisor bekrefte at revisjonen er utført i samsvar med lov, forskrift

og god revisjonsskikk. Eventuelle mangler som revisor oppdager i regnskapet skal også oppgis i revisjonsberetningen, jf. revl. § 5-6. Revisorsberetning er viktig for selskaper som vil bekrefte ovenfor sine interessenter at de følger gjeldende lover og regler for regnskapsføring, og dermed har et regnskap som gir et rettviseende bilde av selskapets økonomi.

2.3. Betydningen av fravalg for revisorer og regnskapsførere

Per Hanstad, administrerende direktør i DnR, uttaler seg i Sticos Magasinet i 2012 på vegne av revisorene. Han sier at de fleste revisorer merker effekten av fravalg i større eller mindre grad. En liten revisjonsbedrift med mange små kunder som velger bort revisor merker det selvfølgelig ekstra godt. Noen velger å nedskalere virksomheten, mens noen velger å utvide tjenestetilbudet. Noen starter samarbeid med andre revisorer og regnskapsførere for å øke kompetansen og dekke behovet næringslivet har. Per Hanstad forteller at det er de små virksomhetene og enkeltrevisorer som må legge ned og gi seg, de som ikke tør å satse. Revisorforeningen er ikke tilhengere av en ytterligere heving av revisjonsgrensene, og mener det vil være behov for revisors kompetanse (Hanstad og Riise, 2012).

Sandra Riise, administrerende direktør i NARF, uttaler seg også i Sticos Magasinet på vegne av regnskapsførerne. Hun forteller at fokuset på bransjen og kjennskap til regnskapsførernes oppgaver er betydelig økt som følge av bortfallet av revisjon. Regnskapsførerne yter i økende grad rådgiving til sine kunder som går lenger enn den som ytes gjennom fortløpende regnskapsføring. Flere regnskapsførerfirma legger opp til å foreta andregangskontroll internt, for å kvalitetssikre regnskapene. Mange revisorer bytter over til regnskapsbransjen, dette er NARF positiv til og håper på en vekst i antall medlemmer (Hanstad og Riise, 2012).

2.4. Tidligere forskning om temaet

Fravalg av revisor har vært tillat siden 1. mai 2011, det er derfor utført en del undersøkelser både i Norge og utlandet på området. Det er et spennende tema å studere da det bidrar til beslutningsdyktig informasjon til interessentene som påvirkes av at selskap velger bort revisor. I Norge har flere studenter og professorer ved høyskoler og universitet skrevet oppgaver og utredninger rundt temaet. I dette kapittelet presenteres hovedtrekk ved noen av disse.

2.4.1. Tidligere oppgaver om temaet

Masteroppgave av Jon Vestrum og Håvard Gjerding-Smith (2012)

To masterstudenter ved BI, Jon Vestrum og Håvard Gjerding-Smith, har skrevet en oppgave om kjennetegn på selskapene som valgte bort revisor. Deres oppgave ble skrevet i 2012, kun et år etter at fravalg av revisor ble tillat. De har hatt for seg alle små aksjeselskap i Norge som har mulighet til å fravelge revisor. De tar blant annet for seg hvilken betydning selskapets forhold til revisor, regnskapsfører, skattemyndigheter, eiere og andre kredittgivere har for beslutningen om å beholde eller velge bort revisor.

Vestrum og Gjerding-Smith sin analyse viste at 36,2 % av aksjeselskapene som var med i undersøkelsen valgte bort revisor innen utgangen av 2011. Ut i fra deres analyser kan det se ut som det er en sammenheng mellom størrelsen på sum eiendeler og fravalg for alle selskap i populasjonen, da selskaper som valgte å beholde revisor i gjennomsnitt hadde en balansesum på 3,3 millioner, mens de som valgte bort revisor hadde en balansesum på 1,95 millioner kroner. Ellers viser deres studie at selskaper som beholdte revisor i gjennomsnitt hadde 2,29 ansatte, mot 1,73 hos de som fravalgte revisor. Alle deres undersøkelser viste støtte for at dess større et selskap er, dess mer øker sjansen for at de velger å beholde revisor (Vestrum og Gjerding-Smith, 2012).

Masterstudentenes studier viste klare geografiske forskjeller. Selskap som er lokalisert i områder med lav folketetthet, fravelger i større grad revisor enn selskap som er lokalisert i områder med høy folketetthet. Ellers viser deres studier at selskap som har regnskapsfører oftere velger bort revisor enn de som ikke har. Men når revisor er rådgiver, reduseres sjansene for å bli valgt bort. Revisor spiller på sin kompetanse innen tyngre faglige områder, der

regnskapsfører kommer til kort. Vestrum og Gjerding-Smith kom også fram til at selskaper med anmerkninger fra revisor oftere velger bort revisor enn de med ren beretning (Vestrum og Gjerding-Smith, 2012).

I min oppgave har jeg hentet en del inspirasjon fra Vestrum og Gjerding-Smiths oppgave. Men siden min oppgave er mindre enn deres, har jeg valgt et mindre utvalg av populasjonen i stedet for hele. Jeg har også valgt å fokusere på en del andre variabler, variabler som tar for seg innholdet i årsberetning og noter, da jeg ønsker å se på variabler som ikke er testet tidligere. Noen av variablene er de samme, men siden utvalget er forskjellig og deres undersøkelse er fra 2011, vil resultatene kunne være forskjellige.

Masteroppgave av Hans Kristian Eilertsen og Katrine Hellem (2014)

To masterstudenter ved Handelshøyskolen i Trondheim har skrevet en masteravhandling om hva som kjennetegner de bedriftene som valgte vekk revisor. Eilertsen og Hellem har tatt for seg alle selskapene i Norge som har mulighet til å benytte seg av fritaket fra revisjonsplikt. De har i sin avhandling kommet frem til at de viktigste faktorene for fravalg av revisjon er at selskaper har en eierstruktur hvor majoriteten av andelene er eid av en enkeltperson, samt tilstedeværelse av autorisert regnskapsfører. Deres resultat viser at sannsynligheten for fravalg av revisjon var 49 % (Eilertsen og Hellem, 2014).

I avhandlingen tar masterstudentene for seg 4 hypoteser, og de klarer å bekrefte 3 av disse. Første hypotese går på at bedrifter med lav lønnsomhet i større grad vil velge å beholde revisor. Denne bekrefte ved at selskap men mindre enn 10 % totalkapitalrentabilitet i større grad velger å beholde revisor. De klarer også å bekrefte sin andre hypotese med funnene de gjør, den går på at separasjon av eierskap og kontroll medfører at bedriften i større grad beholder revisor. Den tredje hypotesen går på at bedrifter med et avhengighetsforhold til interessenter i form av långiver i større grad vil velge å beholde revisor. På bakgrunn av tilgjengelige data kunne ikke studentene trekke noen generelle konklusjoner rundt denne hypotesen. Den siste hypotesen er todelt, og går ut på at bedrifter med høy kredittrating i større grad vil benytte seg av fravalg, og det samme gjelder bedrifter med ekstern regnskapsfører. Den siste hypotesen bekrefte, noe som vil si at god kredittrating og bruk av autorisert regnskapsfører har en positiv sammenheng med fravalg (Eilertsen og Hellem, 2014).

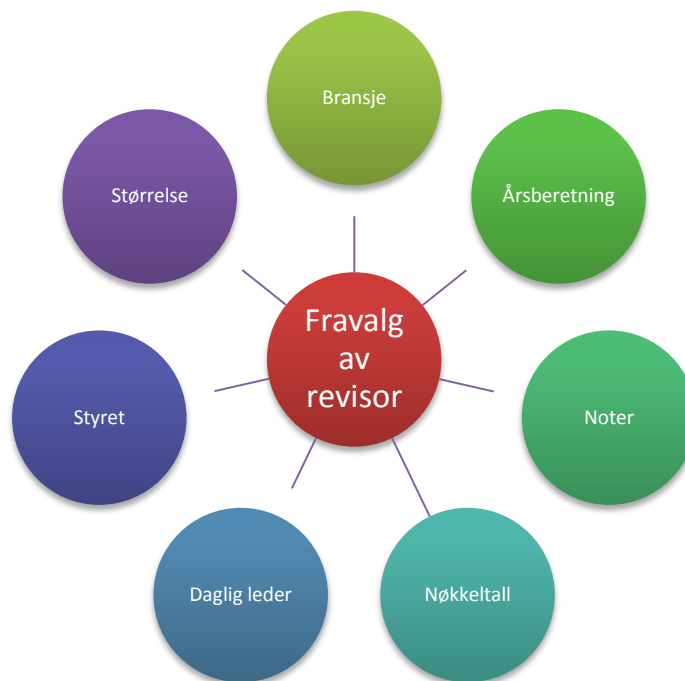
Utredning av John Christian Langli (2015)

Den aller nyeste utredningen om temaet er skrevet av John Christian Langli, og kom ut 26. mars 2015. Utredningen er et forskningsoppdrag fra finanstilsynet, og er landsomfattende. Utredningen ble utgitt etter jeg startet arbeidet med min bacheloroppgave, så det er ikke tatt hensyn til hans funn i utførelse av min oppgave, men resultatene sammenlignes.

Hovedresultatene fra Langlis utredning: Det er ingen negative finansieringseffekter for fravalgsselskapene. Kvaliteten på ligningsoppgavene har gått ned, dette gjelder selskapene som verken bruker regnskapsfører eller revisor. Finner ingen tegn til svekket regnskapskvalitet blant de som valgte bort revisor, men finner indikasjoner på redusert regnskapskvalitet blant de med det største potensialet for å bruke skjønnsmessige vurderinger i regnskapet. Fravalg av revisor er rasjonelt begrunnet. Ressursbruken i skatteetaten har økt, har økt tidsbruk med 25 minutter per fravalgsselskap (Langli, 2015).

2.5. Hypoteseoppbygning

I dette delkapittelet gis en oversikt over hypoteser og antakelser som skal undersøkes i oppgaven. Hypotesene er utledet av problemstillingen som ble framstilt i kapittel 1.2: «Hva kjennetegner aksjeselskap innen bygge- og transportbransjen i Midt-Norge som fravelger revisjon?» Det er flere variabler jeg ønsker å teste ut ifra problemstillingen. Noen av variablene er testet i tidligere undersøkelser, og noen er det ikke gjort undersøkelser på tidligere. Variablene som er nye for denne undersøkelsen er variablene som går på innhold i årsberetning og noter.

Figur 3: En oversikt over variabler som skal undersøkes

2.5.1. Bransje

I denne oppgaven er det valgt å fokusere på to bransjer, og jeg ønsker å se om det kan være noen forskjeller i beslutningen om fravalg knyttet til bransje. Vestrum og Gjerdrum-Smith (2012) viser i sin masteroppgave at 37 % av selskapene i bygge- og anleggsvirksomhet bransjen har fravalgt revisor, mens 34 % av selskapene i transport- og lagringsbransjen har fravalgt revisor.

H1: Selskaper i byggebransjen fravelger i større grad revisor enn selskaper i transportbransjen

2.5.2. Årsberetning

Styrets årsberetning er et selvstendig dokument som skal utarbeides i tillegg til årsregnskapet. Innholdet i årsberetningen for små foretak er regulert i regnskapsloven § 3-3. Det er rimelig å anta at selskapet som har beholdt revisor har en komplett årsberetning, men fullstendige opplysninger i forhold til de lovpålagte kravene til årsberetning. I forhold til årsberetningen har jeg flere hypoteser som jeg ønsker å teste:

H2a: Selskaper som velger bort revisor har ofte flere mangler i årsberetningen enn selskaper som beholder revisor

H2b: Selskaper som fravelger revisor har i større grad mangler i årsberetningen ved kravet om opplysning om arten virksomheten og hvor den drives

H2c: Selskaper som fravelger revisor har i større grad mangler i årsberetningen ved kravet om å gi en rettvise oversikt over utviklingen og resultatet av virksomheten og dens stilling.

H2d: Selskaper som fravelger revisor har i større grad mangler i årsberetningen ved kravet om å bekrefte forutsetninger til fortsatt drift

H2e: Selskaper som fravelger revisor har i større grad mangler i årsberetningen ved kravet om å oppgi opplysninger om arbeidsmiljø

H2f: Selskaper som fravelger revisor har i større grad mangler i årsberetningen ved kravet om å redegjøre for tilstanden i selskapet med tanke på likestilling

H2g: Selskaper som fravelger revisor har i større grad mangler i årsberetningen ved kravet om å oppgi opplysninger om forhold som påvirker det ytre miljø.

2.5.3. Noter

Noter er tilleggsopplysninger til et regnskap som ikke framgår av resultatregnskapet eller balansen. De pliktige notekravene for små foretak finner vi i regnskapsloven kapittel 7 del 2, §7-35 til og med §7-45. Notekrav som ikke er obligatoriske for små foretak finner vi i regnskapsloven kapittel 7 del 1, §7-2 til og med §7-34. Man kan anta at revisor utgjør en forskjell i utarbeidelse av noter, og at selskapet som beholder revisor har mer fullstendige noter enn de som fravelger revisor. Revisor skal fungere som en kvalitetssikring, og det er rimelig å anta at revisor følger opp pliktige notekrav. I forhold til noter er det flere hypoteser jeg ønsker å teste:

H3a: Selskaper som fravelger revisor har ofte flere mangler ved notene enn selskaper som beholder revisor

H3b: Selskap som fravelger revisor har i større grad mangler i notene ifht. § 7-42 i rskl., som går på å opplyse om antall aksjer, aksjeeiere m.v

H3c: Selskaper som fravelger revisor har i større grad mangler i notene ifht. rskl. § 7-43, som går på å opplyse om antall årsverk

H3d: Selskaper som fravelger revisor har i større grad mangler i notene ifht. rskl. § 7-43a., som går på å opplyse om selskapet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning og pensjonsordning

H3e: Selskaper som fravelger revisor har i større grad mangler i notene ifht. rskl. § 7-44, som går på å opplyse om samlede utgifter til daglig leder, styremedlemmer og medlemmer i bedriftsforsamlingen.

H3f: Selskaper som fravelger revisor har i større grad mangler i notene ifht. rskl. § 7-35, som går på å opplyse om anvendte regnskapsprinsipper.

H3g: Selskaper som fravelger revisor har i større grad mangler i notene ifht. å opplyse om at unntaksreglene for små foretak benyttes.

H3h: Selskaper som fravelger revisor har i større grad mangler i notene ifht. å opplyse om eventuelle bundne midler

H3i: Selskaper som fravelger revisor har i større grad mangler i notene ifht. rskl. § 7-39, som går på å oppgi opplysninger for varige driftsmidler og immaterielle eiendeler

2.5.4. Nøkkeltall

Sentrale nøkkeltall for lønnsomhet, finansiering, soliditet og likviditet er variabler som undersøkes i oppgaven. Lønnsomhet sier noe om bedriftens evne til å skape overskudd. Innenfor lønnsomhet skal jeg beregne to nøkkeltall for hver selskap, totalrentabilitet og resultatgrad. Resultatgrad måler resultatet før rentekostnadene ifht. hver krone i salg, så jo høyere denne er jo bedre er lønnsomheten. Totalkapitalrentabilitet måler avkastning av de samlede eiendelene i bedriften, så jo høyere denne er jo bedre er lønnsomheten (Kristoffersen, 2012).

H4e: Sannsynligheten for at et selskap fravelger revisor synker med økende totalkapitalrentabilitet

H4f: Sannsynligheten for at et selskap fravelger revisor synker med økende resultatgrad

Soliditet er nært knyttet til finansiering og sier noe om bedriftens evne til å tåle tap. Sentrale nøkkeltall når man skal analysere soliditet er egenkapitalandel og gjeldsgrad.

Egenkapitalandelen viser hvor stor prosent av eiendelene som er finansiert med egne midler. Den forteller også hvor mye man kan tape før gjelden også blir påført et tap. Jo større nøkkeltallet er, desto bedre er soliditeten. Gjeldsgraden viser forholdet mellom kapital som er finansiert av utenforstående, og kapital som er finansiert av eierne. Jo høyere nøkkeltall, desto mer solid er selskapet (Kristoffersen, 2012). Det kan være rimelig å anta at solide selskap ikke har bruk for revisor, og at kreditorer krever revisor ved mindre solide selskap.

H4a: Sannsynligheten for at et selskap fravelger revisor synker med økende egenkapitalandel

H4d: Sannsynligheten for at et selskap fravelger revisor synker med synkende gjeldsgrad

Finansiering innebærer både anskaffelse og anvendelse av kapital. Ved analyse av finansiering er likviditetsgrad 1 et sentralt nøkkeltall. Likviditetsgrad 1 viser i hvor stor grad omløpsmidlene er finansiert med kortsiktig gjeld, og tallet bør være større enn 2 (Kristoffersen, 2012).

H4b: Sannsynligheten for at et selskap fravelger revisor synker med økende likviditetsgrad 1

Likviditeten sier noe om bedriftens betalingsevne. De mest sentrale nøkkeltallene innenfor likviditet er likviditetsgrad 1 og 2. Likviditetsgrad 1 ble forklart i avsnittet over.

Likviditetsgrad 2 viser i hvor stor grad de mest likvide omløpsmidlene er finansiert med kortsiktig gjeld, og bør være større enn 1 (Kristoffersen, 2012).

H4b: Sannsynligheten for at et selskap fravelger revisor synker med økende likviditetsgrad 1

H4c: Sannsynligheten for at et selskap fravelger revisor synker med økende likviditetsgrad 2

2.5.5. Daglig leder

Aarbu og Schroyen (2011) viser at kvinner tar mindre risikoen enn menn. Dette er imidlertid generelt for hele den norske befolkningen. Det er usikkerhet i næringslivet knyttet til hvilke konsekvenser et fravalg av revisor vil få for den enkelte bedriften. Derfor vil det være rimelig å anta at menn i større grad vil akseptere usikkerheten og ta risikoen ved å fravelge revisor.

Jeg ønsker også å se om selskap hvor daglig leder sitter i styret fravelger revisjon i større grad enn selskaper hvor daglig leder holdes utenfor styret.

H5a: Selskaper hvor daglig leder er en mann fravelger revisjon i større grad enn om daglig leder er en kvinne.

H5b: Selskaper hvor daglig leder sitter i styret fravelger revisjon i større grad enn selskaper hvor daglig leder ikke sitter i styret

2.5.6. Styret

Det er interessant å undersøke om det er noen kjennetegn knyttet til styret i bedriftene. Aarbu og Schroyen (2011) viser at kvinner tar mindre risiko enn men. Det vil derfor være rimelig å tro at selskap med kvinner i styret i større grad velger å beholde revisor, enn selskap uten kvinner i styret. Jeg ønsker også å undersøke om det er noen sammenheng mellom fravalg og antall styremedlemmer, og antar at sannsynligheten for fravalg synker med økende antall medlemmer.

H6a: Sannsynligheten for at selskapet velger bort revisor synker med økende antall kvinner i styret.

H6b: Selskaper med få medlemmer i styret velger i større grad å fravelge revisor enn selskaper med mange styremedlemmer

2.5.7. Størrelse

Jon Vestrum og Håvard Gjerding-Smith (2012) fant i sin masteroppgave ut at selskaper som valgte bort revisor hadde i gjennomsnitt 1,73 ansatte, mens de som beholdt hadde i gjennomsnitt 2,29 ansatte. Deres undersøkelser viste også at de som valgte å beholde revisor, hadde i gjennomsnitt en balansesum pr. 31.12.10 på 3,3 millioner, mens de som fravalgte revisor hadde en balansesum på 1,95 millioner kroner. Alle deres undersøkelser viser støtte for at dess større selskapet er, dess mer øker sjansen for å beholde revisor. Ut i fra dette har jeg to hypoteser jeg ønsker å teste:

H7a: Sannsynligheten for at et selskap fravelger revisor synker med størrelsen på selskapet

H7b: Selskaper med få ansatte fravelger revisjon i større grad enn selskaper med flere ansatte.

3. METODE

I dette kapitlet presenteres oppgavens metodiske tilnærming og forskningsprosessen som er brukt for å samle inn data. Kapitlet innledes med en redegjørelse for metodebegrepet, en beskrives forskningsprosessen, en evaluering av oppgaven med tanke på validitet og reliabilitet, presentasjon av variablene som er med i undersøkelsen og litt om bruk av logistisk regresjon i oppgaven.

3.1. Metodebegrepet

Vitenskapen benytter forskning for å komme frem til nye oppdagelser og teorier.

Forskningsmetode er systematiske undersøkelser for å belyse en problemstilling.

Fremgangsmåten i forskningsmetode består av; problemstilling, teori og tidligere forskning av tema, valg av metode tilpasset tema, datainnsamling av sekundærdata, analyse av innsamlet materiale og konklusjon.

Innen samfunnsforskning har vi to ulike forskningsmetoder, kvalitativ og kvantitativ.

«Kvalitative metoder søker å gå i dybden, og vektlegger betydning, mens kvantitative metoder vektlegger utbredelse og antall» (Thagaard, 2013. s. 17).

Kvalitativ metode brukes i forskning hvor der er nær kontakt mellom forskeren og det som skal studeres. Metoden baserer seg på tekstdata og et lite utvalg. Denne metoden er best egnet til forskning på temaer som er lite forsket på fra før, og om problemstillingen er basert på vage og usikre teorier. Denne typen forskning krever derfor nærhet, åpenhet og fleksibilitet i forskningsprosessen. Kvalitativ forskning tar utgangspunkt i empiri og problemstillingen utformes som et sett med antakelser (Thagaard, 2013).

Kvantitativ metode brukes i forskning hvor det er stor avstand mellom forsker og det som studeres. Metoden baserer seg på talldata, og krever et representativt og stort utvalg.

Denne metoden egner seg best til forskning på bestemte og tydelige teorier, og i problemstillinger som søker årsaksforklaringer. Det er viktig at den kvantitative forskningsprosessen er formalisert og strukturert. Kvantitativ forskning tar utgangspunkt i teori og problemstillingen utformes som et sett med hypoteser (Thagaard, 2013).

3.2.Forskningsprosessen

3.2.1. Problemstilling og analysens formål

For å skape nye teorier må man utlede en problemstilling man ønsker å undersøke. Problemstillingen utledes med bakgrunn av analysens formål. Denne oppgaven har som formål å gi beslutningsnyttig informasjon til interessenter som kan bli påvirket av at selskaper velger bort revisor. Oppgavens hovedproblemstilling er derfor formulert slik: «Hva kjennetegner selskapene i bygge- og transportbransjen i Midt-Norge som velger bort revisor?» For å kunne svare på denne hovedproblemstillingen er den delt opp i flere undersøkelsesspørsmål med tilhørende hypoteser, som ble presentert i kapittel 2.5.

3.2.2. Forskningsdesign

For å kunne besvare oppgavens problemstilling må vi ha en plan på hvordan analyseprosessen skal gjennomføres, altså forskningsdesignet. Valg av forskningsdesign avhenger av hva man vil fokusere på, hvilke ambisjoner, ressurser og tid man har til rådighet, samt hvilke typer hypoteser man skal teste.

Det finnes fem typer design innen forskning: eksperimentell design, tverrsnittdesign, langsgående design, casedesign og komparativ design. De mest brukte designene innenfor kvalitativ metode er tverrsnittdesign og casestudier. For kvantitativ metode er tverrsnittdesign den mest brukte (Ringdal, 2014).

Det er en tydelig sammenheng mellom metode og problemstilling. Dersom det er mange variabler, få enheter, og problemstillingen er basert på vag og usikker teori, bør en velge kvalitativ metode. Dersom det derimot er få variabler, mange enheter, og problemstillingen er basert på bestemt og tydelig teori, bør en velge kvantitativ forskningsmetode (Ringdal, 2014).

I denne oppgaven er det valgt å bruke kvantitativ forskningsmetode. Denne metoden er valgt på grunn av at problemstillingen er basert på bestemte og tydelige teorier, samt at man ønsker å ta for seg et stort utvalg under forskningsarbeidet for å få et best mulig resultat. Videre velges tverrsnittdesign som forskningsdesign for problemstillingen, da undersøkelsen er basert på et stort utvalg i et bestemt tidsrom, og alle enheter testes kun en gang. Hensikten med en

slik tverrsnittundersøkelse er å samle inn kvantitative data som kan gi en statistisk beskrivelse av populasjonen som utvalget er trukket fra.

Formålet med oppgaven er å beskrive sammenheng mellom variabler. I denne oppgaven analyseres denne sammenhengen med deskriptive analyser og regresjonsanalyse. I de deskriptive analysene er sammenhengene analysert ved hjelp av bivariate krysstabeller og frekvenstabeller. Sammenhenger kan også analyseres med regresjonsanalyser, da kontrolleres det for at en eller eventuelt flere variabler i sammenheng med hverandre eller hver for seg kan være forklarende for den avhengige variabelen. I denne oppgaven er det brukt logistisk regresjon, jf. kapittel 3.4.

3.2.3. Datainnsamling

Det kvantitative datamaterialet som oppgavens forskning bygger på, er hentet fra årsregnskaper for 2013 i Brønnøysundregisteret. Fra årsregnskapene er det hentet ut informasjon om regnskapsdata, årsberetning, noter og revisorsberetning. Videre er det hentet inn regnskapsmessige nøkkeltall for de aktuelle selskapene fra purehelp.no, som er basert på offentlige regnskapstall fra Brønnøysundregistrene. Datainnsamlingen i denne oppgaven består kun av sekundærdata, data som allerede er innsamlet og analysert av andre.

Før jeg startet med datainnsamlingen var jeg i kontakt med Brønnøysundregisteret, og spurte om de hadde noen rutiner på å kontrollere årsberetningen jf. rskl. § 3-3 og noteopplysningene jf. rskl. § 7-35. - 7-45. Dette gjorde jeg slik at jeg ikke skulle gjøre en jobb som allerede var gjort, og dermed ikke vil finne noe nytt. Brønnøysundregisteret svarte at de hadde en formalkontroll av årsregnskapet, der det kontrolleres at noter og årsberetning fra korrekt regnskapsår er vedlagt årsregnskapet, men at de ikke kontrollerer innholdet. Dette gjorde det interessant for meg å studere videre på dette i håp om å finne interessante sammenhenger.

Datainnsamlingen har bestått i å studere årsregnskapene til alle de 353 selskapene med bransjekode 41200, 49410 og 49410 i Midt Norge, og sett etter mangler i årsberetning og noter, samt hentet ut informasjon om styret, daglig leder, nøkkeltall og driftsinntekter. Dette har vært en svært arbeids- og tidskrevende prosess, og har krevd mye av ressursene som er satt av til gjennomføring av oppgaven.

Formålet med datainnsamlingen er å utarbeide datamateriale som gjengir observasjoner fra alle aksjeselskap innen bygge- og transportbransjen i Midt-Norge, som har mulighet til å velge bort revisor etter asl. §7-6, jf. revl. § 2-1. Selv om oppgavens problemstilling er å finne kjennetegn på de selskapene som fravelger revisor, betyr det ikke at man kun kan forholde seg til denne gruppen. Man må også inkludere de selskapene som har valgt å beholde revisor. Disse fungerer som en kontrollgruppe som kontrollerer at kjennetegn ved selskapene som velger bort revisor ikke er tilsvarende for de selskapene som beholder revisor.

3.2.3.1. Utvalg

Av praktiske hensyn vil denne oppgaven fokusere på Midt-Norge, da det ikke er nok ressurser til å utføre en representativ undersøkelse for hele Norge. Utvalget i denne oppgaven er alle små aksjeselskap i Midt-Norge innenfor bransjene bygg og transport som registrert i Brønnøysundregisteret, og som har mulighet til å fravelge revisor etter asl. §7-6, jf. revl. § 2-1. Disse to bransjene er valgt fordi de er to store og spennende bransjer, som er viktige for at samfunnet skal gå rundt. Disse bransjene krever omfattende rapportering, og kan ofte representere store investeringer, men har også en høy konkurshyppighet.

Det er totalt 353 selskap i disse to bransjene i Midt-Norge som omfattes av fritaket. 217 selskaper i byggebransjen og 136 i transportbransjen. I byggebransjen har jeg tatt for meg selskap med bransjekode 41200, som går på oppføring av bygninger. I transportbransjen har jeg tatt for meg to bransjekoder. Bransjekode 49410, som er godstransport på vei, og bransjekode 49420, som er flyttetransport.

3.2.4. Reliabilitet

Reliabilitet, eller pålitelighet, går på om gjentatte målinger med samme måleinstrument gir samme resultat (Ringdal, 2014). Når man minimerer de tilfeldige og systematiske feilene i en undersøkelse vil reliabiliteten øke. En tilfeldig feil kan forkomme hvis man baserer forskningen på et lite utvalg, mens systematiske feil skyldes uriktige målemetoder, feil i måleinstrumentet, forhold ved målingen og egenskaper ved observatøren som gir uriktige avlesninger osv.²

² <https://snl.no/m%C3%A5lefeil%2Fstatistikk>

Denne oppgaven er basert på et lite utvalg av populasjonen, på grunn av ressurser og tid, noe som gjør at det kan forekomme tilfeldige feil i variablene. Oppgaven ville hatt høyere reliabilitet dersom utvalget hadde vært større, fordi et større datagrunnlag reduserer risikoen for målefeil. Et større datagrunnlag vil i tillegg gi en bedre ekstern gyldighet, da det i større grad kan overføres til andre områder.

Sekundærdataen i oppgaven er hentet fra Brønnøysundregisteret og purehelp.no. Brønnøysundregisteret er en offentlig instans og derfor underlagt strengt offentlig tilsyn. Kildene i denne oppgaven er avhengige av å levere data med høy reliabilitet for å overleve, men det kan selvfølgelig forekomme systematiske og tilfeldige feil i deres leveranser også.

3.2.5. Validitet

Validitet, eller gyldighet, går på om vi faktisk måler det vi vil måle (Ringdal, 2014). Validiteten kan bli lavere ved bruk av sekundærdata. Dette kommer av at denne dataen ikke er samlet inn for undersøkelsesformålet i oppgaven, og variablene vil ha lavere innholdsvaliditet.

Oppgaven besvares med utgangspunkt i mange ulike variabler. Risikoen for at flere av disse måler samme kjennetegn er derfor stor. For å undersøke hvor god begrepsvaliditeten er, kan man se på korrelasjonen mellom de uavhengige variablene i undersøkelsen. Dette gjøres i kapittel 3.4. Variablene som skal fange opp ulike nyanser av samme kjennetegn bør korrelere positivt, men ikke 100 % perfekt.

3.3.Presentasjon av variablene i undersøkelsen

Undersøkelsene i denne oppgaven består av deskriptive analyser og logistiske regresjonsanalyser. Det er i stor grad brukt dummyvariabler (0/1) som viser om et forhold er til stede eller ikke. I dette kapittelet presenteres alle variablene som er brukt i analysene.

3.3.1. Oversikt over variablene

Variabelnavn	Definisjon	Koding	Forventet fortegn i regresjon	Tester hypotese
Avhengig variabel				
Revisor	Fravalg av revisor	0 = nei 1 = ja		
Uavhengige variabler				
Bransje	Hvilken bransje klassifiseres selskapet innenfor?	0 = Bygg 1 = Transport	-	H1
Årsberetning				
Virksomheten	Er det opplyst om arten av virksomheten og hvor den drives?	0 = Nei 1 = Ja	-	H2b
Utvikling i resultat og stilling	Omfatter årsberetningen en rettvise oversikt over utviklingen og resultatet av virksomheten og dens stilling?	0 = Nei 1 = Ja	-	H2c
Fortsatt drift	Bekreftes forutsetningen til fortsatt drift?	0 = Nei 1 = Ja	-	H2d
Arbeidsmiljø	Gis det opplysninger om arbeidsmiljø?	0 = Nei 1 = Ja	-	H2e
Likestilling	Er det redegjort for tilstanden mtp. likestilling (andel kvinner og menn fordelt på ansatte og styret)?	0 = Nei 1 = Ja	-	H2f
Ytre miljø	Gis det opplysninger om forhold som påvirker det ytre miljø?	0 = Nei 1 = Ja	-	H2g
Noter				
Antall, aksjer, aksjeeiere m.m	Er det opplyst om: (1) aksjekapitalen, (2) aksjenes pålydende verdi fordelt på hver aksjeklasse, (3)	0 = Nei 1 = Ja	-	H3b

	vedtektsbestemmelser om stemmerett, (4) selskapets 10 største aksjeeiere over 5 % og deres eierandeler, (5) aksjer eller andeler samt rettigheter til slike som eies av daglig leder, medlemmer av styret og bedriftsforsamlingen?			
Antall årsverk	Er det opplyst om antall årsverk sysselsatt i regnskapsåret?	0 = Nei 1 = Ja	-	H3c
Obligatorisk tjenestepensjon	Er det opplyst om selskapet er pliktige til å ha tjenestepensjonsordning og pensjonsordning? (så fremt det er ansatte)	0 = Nei 1 = Ja	-	H3d
Ytelser til ledende personer	Er det opplyst om samlede utgifter til daglig leder, styremedlemmer og medlemmer i bedriftsforsamlingen?	0 = Nei 1 = Ja	-	H3e
Regnskapsprinsipper	Er alle benyttede regnskapsprinsipper beskrevet i note?	0 = Nei 1 = Ja	-	H3f
Regnskapsprinsipper	Opplyses det om at unntaksreglene for små foretak benyttes?	0 = Nei 1 = Ja	-	H3g
Bundne midler	ER det opplyst om eventuelle bundne midler?	0 = Nei 1 = Ja	-	H3h
Anleggsmidler	Er det for varige driftsmidler – immaterielle eiendeler samt for FoU opplyst om: (1) anskaffelse med spesifisering av balanseførte lånekostander knyttet til egentilvirkede driftsmidler, (2) tilgang og adgang i løpet av regnskapsåret, samlede avskrivninger, nedskrivninger og reversering av nedskrivninger, (3) eventuell endring i avskrivningsplan, (4) økonomisk levetid og valg av avskrivningsplan for immaterielle	0 = Nei 1 = Ja	-	H3i

	eiendeler? (så fremt selskapet har varige driftsmidler)			
Nøkkeltall				
Egenkapitalandel	$\frac{\text{Egenkapital} * 100}{\text{Totalkapital}}$		-	H4a
Likviditetsgrad 1	$\frac{\text{Omløpsmidler}}{\text{Kortsiktig gjeld}}$		-	H4b
Likviditetsgrad 2	$\frac{\text{Mest likvide omløpsmidler}}{\text{Kortsiktig gjeld}}$		-	H4c
Gjeldsgrad	$\frac{\text{Gjeld}}{\text{Egenkapital}}$		+	H4d
Totalrentabilitet	$\frac{(\text{Driftsinntekter} + \text{Finansinntekter}) * 100}{\text{Gjennomsnittlig sum eiendeler}}$		-	H4e
Resultatgrad	$\frac{(\text{Driftsresultat} + \text{Finansinntekter}) * 100}{\text{Driftsinntekter}}$		-	H4f
Styret/daglig leder				
Daglig leder i styret	Sitter daglig leder i styret?	0 = Nei 1 = Ja	+	H5b
Daglig leder kvinner	Er daglig leder kvinner?	0 = Nei 1 = Ja	-	H5a
Antall styremedlemmer	Hvor mange medlemmer er det i styret?		-	H6b
Antall kvinner i styret	Hvor mange av styremedlemmene er kvinner?		-	H6a
Størrelse				
Ansatte	Hvor mange ansatte er det i selskapet?		-	H7b
Driftsinntekter	Selskapets driftsinntekter i 2011		-	H7a
Driftsinntekter - Dummyvariabel	Hadde selskapet driftsinntekter i intervallet NOK 0 til 2,499 mill, eller intervallet NOK 2,500 til 4,999 mill?	0 = 0-2,499 1 = 2,500-4,999	-	

Tabell 1: Beskrivelse av variablene i regresjonsanalysene

3.3.2. Avhengig og uavhengige variabler

Den avhengige variabelen er om selskapene har beholdt revisor eller fravalgt revisor. Der (0) betyr at selskapet har beholdt revisor, mens (1) betyr at selskapet har fravalgt revisor.

De uavhengige variablene er faktorer som vi ønsker å teste om kan være annerledes hos de som valgte bort revisor, i forhold til de som beholdte revisor. Det er prioritert å bruke mange variabler (27 i antallet) i undersøkelsen slik at regresjonsanalysene skal bli mindre sensitive for ikke-kontrollerbare forhold. Dette gjør at vi får en større andel forklart variasjon og oppnår en større forklaringskraft. De uavhengige variablene i undersøkelsen er bransje, årsberetning, noter, nøkkeltall, daglig leder, styret og størrelse

3.4. Bruk av logistisk regresjonsanalyser

Regresjonsanalyser skiller seg fra deskriptive analyser ved at poenget i regresjonsanalyser er å analysere sammenhenger mellom en enkel avhengig variabel og mange uavhengige variabler (Hammervold, 2012). Oppgavens kapittel 4 utfører både deskriptive analyser og regresjonsanalyser, jamfør kapittel 3.2.2.

Den avhengige variabelen i denne oppgaven er på nominalnivå, og vi må derfor benytte logistisk regresjon. Logistisk regresjon brukes når den avhengige variabelen er binær og bare har to verdier (Hair, Black, Babin, Anderson & Tatham, 2006). Den avhengige variabelen i denne oppgaven er binær, og er kodet 0=nei og 1=ja.

Det er også mulig å bruke lineær regresjonsanalyse i oppgaven, men det kan gi problemer, da de viktigste forutsetningene for denne metoden ikke oppfylles. Det vil være et fravær av lineæritet og homoskedastisitet, dvs. vil ikke ha konstant variasjon på residualene, og vi risikerer å predikere verdier som ligger utenfor intervallet 0-1 (Eikemo og Clausen, 2012).

Lineær regresjon estimeres ved hjelp av minste kvadraters metode. Lineær regresjon handler om å minimere feil, og i modellen finner vi regresjonskoeffisientene som gir den minste kvadrerte avstanden mellom predikerte og observerte Y-verdier. Mens i logistisk regresjon beregnes regresjonskoeffisienter i forhold til Maximum Likelihood. Dette vil si at mens lineær regresjon minimerer den gjennomsnittlige feilprediksjon, maksimerer logistisk regresjon

sannsynligheten for at observerte X-verdier og Y-verdier opptrer sammen (Eikemo & Clausen, 2012. s. 115).

En forutsetning for å kunne utføre en regresjonsanalyse er å kontrollere for multikollinearitet. Ingen av de uavhengige variablene må være perfekt korrelert med hverandre, verken parvis eller gruppevis. Høy korrelasjon kan føre til ustabile koeffisienter og svake signifikansverdier, da det blir vanskelig å skille mellom hvilke verdier som forklarer hva (Ringdal, 2014). Er korrelasjonen mellom $-0,5$ og $0,5$ vil ikke kollineariteten være noe problem.

Korrelasjonsanalysen (se vedlegg 3.1.1) viser at det er et korrelasjonspar som har korrelasjon større enn $0,5$. Det er likviditetsgrad 1 og 2 som korrelerer. Dette er en forventet korrelasjon, og vil ikke vil hindre gjennomførbarheten av regresjonsanalysen. I tillegg er det 6 par som korrelerer pluss/minus $0,2-0,3$. Disse vil trolig ikke være til hinder for gjennomføringen av regresjonsanalysen. Korrelasjonsanalysen kan studeres i tabellform i vedlegg nr. 3.1.1.

4. RESULTATER

I dette kapittelet besvares oppgavens problemstilling. Her presenteres de deskriptive undersøkelsene og den logistiske regresjonsanalysen som er utført. Resultatene fra disse undersøkelsene utfordrer teorien fra kapittel 2.5 ved å enten beholde eller forkaste hypotesene som er framstilt i kapittelet.

4.1. Deskriptive undersøkelser

I dette kapittelet presenteres resultatene fra frekvenstabeller og krysstabeller, samt bearbejdede tabeller ut fra disse. I utvalget er det en skjev fordeling mellom selskap som fravelger og selskap som beholder revisor, det er derfor beregnet nye prosent med utgangspunkt i krysstabellene som ble laget i SPSS, slik at resultatene kommer tydeligere frem. Dette gjelder kun variablene som er presentert i krysstabeller.

4.1.1. Fravalgsandel

Av de 353 selskapene som er med i oppgavens utvalg har 193 valgt bort revisor, det er 54,7 % av utvalget. Mens kun 45,3 % har valgt å beholde revisor.

4.1.2. Bransje

Av det totale utvalget på 353 selskap er 217 kategorisert innenfor byggebransjen og 136 innenfor transportbransjen. I byggebransjen er det en fravalgsandel på 50,2 %, mens det i transportbransjen er en fravalgsandel på 62,5 % (vedlegg 4.1.2). Det er en tendens til at selskap i transportbransjen fravelger i større grad enn selskap i byggebransjen.

			Bransje	
			Bygg	Transport
Fravalg av revisor	Nei	Antall	108	51
		Prosent	49,8 %	37,5 %
	Ja	Antall	109	85
		Prosent	50,2 %	62,5 %
Total	Antall	217	136	
	Prosent	100,0 %	100,0 %	

Tabell 2: Fravalg fordelt på bransjer

4.1.3. Årsberetning

Virksomhetens sted og art

Av de som har fravalgt revisor er det 1,5 % som ikke har oppfylt kravet om å opplyse om virksomhetens art og sted. Mens 2,5 % av de som har beholdt revisor ikke oppfylte kravet. Det gir en svak tendens til at selskapene med revisor oftere har mangler i kravet om å opplyse om virksomhetens art og sted (se vedlegg 4.1.3.1).

Utvikling i resultat og stilling i årsberetningen

30,5 % av de som har valgt bort revisor har mangler ved kravet om å gi en oversikt over selskapet utvikling i resultat og stilling i årsberetningen. Mot 25,6 % av de som har valgt å beholde revisor (vedlegg 4.1.3.2). Dette tyder på en tendens mot at de som har fravalgt revisor i større grad har mangler i årsberetningen ved dette kravet.

Forutsetning for fortsatt drift

Av de som valgte bort revisor har 1,04 % mangler i årsberetningen ved kravet om å opplyse om forutsetningen for fortsatt drift. Av de som valgte å beholde revisor har 1,9 % mangler ved dette kravet (se vedlegg 4.1.3.3).

Arbeidsmiljø

I kravet om å opplyse om arbeidsmiljø i årsberetningen har 3,6 % av selskapene som valgte bort revisor mangler. Mens vi finner mangler hos 3,8 % av de som har beholdt revisor (vedlegg 4.1.3.4).

Likestilling

I kravet om å opplyse om likestilling i årsberetningen har 5,2 % av selskapene som har valgt bort revisor mangler. Hos de som fortsatt har revisor har 1,3 % mangler ved dette kravet (vedlegg 4.1.3.5). Det er en svak tendens til at de som har valgt bort revisor i større grad har mangler ved kravet om å opplyse om likestilling i årsberetningen.

Påvirkning av det ytre miljø

2,6 % av de som har valgt bort revisor har mangler ved kravet om å opplyse om påvirkning av ytre miljø i årsberetningen. Mot at 0,06 % av de som har beholdt revisor har mangler ved dette kravet (vedlegg 4.1.3.6). Det kan tyde på en svak tendens til at de som har fravalgt

revisor i større grad har mangler i årsberetningen ved kravet om å opplyse om påvirkningen av det ytre miljø.

4.1.4. Noter

Note med opplysninger om antall aksjer, aksjeeiere osv

I kravet om å ha en note med opplysninger om antall aksjer, aksjeeiere osv. har verken de selskapene med revisor og de uten revisor noen mangler. Det gjør at vi må forkaste vår hypotese om at de som har fravalgt revisor i større grad har mangler enn de med revisor.

Note med opplysning om antall årsverk

20,7 % av de som har fravalgt revisor har mangler ved kravet om å opplyse om antall årsverk, mens 33,1 % av selskapene som har beholdt revisor har mangler ved dette kravet (vedlegg 4.1.4.2). Dette kan tyde på en tendens til at selskapene med revisor i større grad har mangler ved dette kravet enn de selskapene som har fravalgt revisor.

Note med opplysninger om Obligatorisk tjenstepensjon

Av de som har fravalgt revisor har 14,0 % mangler ved notekravet om å opplyse om obligatorisk tjenstepensjon, mens 11,9 % av de som har beholdt revisor har mangler ved dette notekravet (vedlegg 4.1.4.3). Det gir en svak tendens til at de som har fravalgt revisor i større grad har mangler ved dette notekravet enn de som har valgt å beholde revisor.

Note med opplysninger om ytelser til ledende personer

4,1 % av de som har fravalgt revisor har mangler ved notekravet som går på å oppgi opplysninger om ytelser til ledende personer. Mot at 3,8 % av selskapene som har beholdt revisor har mangler ved dette kravet (vedlegg 4.1.4.4).

Prinsippnote med regnskapsprinsipper

Av selskapene uten revisor er det 3,6 % som har mangler ved notekravet om prinsippnote, mens det er 3,1 % av selskapene med revisor som har mangler ved kravet (vedlegg 4.1.4.5).

Opplysning av bruk av unntaksreglene i note

15,5 % av selskapene som har valgt bort revisor har mangler ved å opplyse om bruk av unntaksreglene i note, mot 21,3 % av selskapene som har beholdt revisor (vedlegg 4.1.4.6). Dette kan tyde på at selskapene som har beholdt revisor i større grad har mangler når det gjelder dette notekravet.

Note med opplysninger om bundne midler

11,4 % av selskapene som har valgt bort revisor har mangler ved notekravet om å opplyse om bundne midler, mens 16,3 % av selskapene som har beholdt revisor har mangler ved dette notekravet (vedlegg 4.1.4.7).

Note med opplysninger om anleggsmidler

Av selskapene som har beholdt revisor har 1,04 % mangler ved notekravet om å opplyse om anleggsmidler, mot 1,3 % av selskapene som har beholdt revisor har mangler ved dette notekravet (vedlegg 4.1.4.8).

4.1.5. Nøkkeltall

Egenkapitalandel

Selskaper som har valgt bort revisor har en gjennomsnittlig egenkapitalandel på 21,78 %. Selskap som har valgt å beholde revisor har en gjennomsnittlig egenkapitalandel på 22,93 %. Det er en svak tendens til at sannsynligheten for å fravelge revisor synker med økende egenkapitalandel (vedlegg 4.1.5.1).

Likviditetsgrad 1

Selskaper som fravelger revisor har en gjennomsnittlig likviditetsgrad 1 på 2,33 mens selskaper som beholder revisor har en gjennomsnittlig likviditetsgrad 1 på 2,06 (vedlegg 4.1.5.2).

Likviditetsgrad 2

Selskaper som fravelger revisor har en gjennomsnittlig likviditetsgrad 2 på 2,26 mens selskaper som beholder revisor har en gjennomsnittlig likviditetsgrad 2 på 1,65 (vedlegg

4.1.5.3). Dette viser en tendens til at sannsynligheten for fravalg øker med økende likviditetsgrad 2.

Gjeldsgrad

Selskaper med lav gjeldsgrad beholder i større grad revisor. Selskaper som beholder revisor har en gjennomsnittlig gjeldsgrad på 2,54 mens selskaper som fravelger revisor har gjennomsnittlig gjeldsgrad på 4,39 (vedlegg 4.1.5.4). Dette kan tyde på at sannsynligheten for at et selskap fravelger revisor synker med synkende gjeldsgrad

Totalkapitalrentabilitet

Sannsynligheten for fravalg av revisor øker med økende totalkapitalrentabilitet. Gjennomsnittlig totalkapitalrentabilitet for selskapene som har fravalgt revisor er 9,66 % mens den for selskap som har beholdt revisor er 8,25 % (vedlegg 4.1.5.5).

Resultatgrad

Selskaper med høy resultatgrad beholder i større grad revisor. Selskaper som har fravalgt revisor har en gjennomsnittlig resultatgrad på 6,68 %, mens selskaper som beholder revisor har en gjennomsnittlig resultatgrad på 36,78 % (vedlegg 4.1.5.6). Det er en tendens til at sannsynligheten for at et selskap fravelger revisor synker med økende resultatgrad

4.1.6. Styret og daglig leder

Kjønn til daglig leder

I de 353 selskapene i utvalget har kun 8 av selskapene som har kvinnelig daglig leder. 7 av disse er daglige ledere i selskap som har fravalgt revisjon. Av de selskapene som har fravalgt revisor har 3,63 % en kvinnelig daglig leder, mens det er kun 0,63 % av selskapene som har beholdt revisor som har en kvinnelig daglig leder. Det er en tendens til at selskaper med kvinnelig daglig leder fravelger revisjon i større grad enn om daglig leder er mann. I dette utvalget har de kvinnelige daglige lederne fravalgt revisjon i 87,5 % av tilfellene, men de mannlige har fravalgt i 53,9 % av tilfellene (vedlegg 4.1.6.1).

Daglig leder i styret

Det er en tendens til at selskaper hvor daglig leder sitter i styret fravelger revisjon i større grad enn selskaper hvor daglig leder ikke sitter i styret. Av de selskapene som har fravalgt revisor sitter daglig leder i styret i 87,05 % av tilfellene, mens daglig leder sitter i styret i 81,88 % av tilfellene hos selskapene som har beholdt revisor (vedlegg 4.1.6.2).

Antall styremedlemmer

Selskapene som har fravalgt revisor har et gjennomsnittlig antall medlemmer i styret på 1,67 mens selskapene som har beholdt revisor har et gjennomsnittlig antall på 1,83 (vedlegg 4.1.6.3). Det er en svak tendens til at selskaper med få medlemmer i styret velger i større grad å fravelge revisor enn selskaper med mange styremedlemmer.

Antall kvinner i styret

Selskapene som har fravalgt revisor har et gjennomsnittlig antall kvinner i styret på 0,24 mens selskapene som har beholdt revisor har et gjennomsnittlig antall kvinner på 0,21 (vedlegg 4.1.6.4). Det er liten forskjell mellom de som beholder og de som fravelger revisor.

4.1.7. Størrelse

Antall ansatte

Analysen viser at de som beholder revisor i gjennomsnitt har et høyere antall ansatte.

Selskaper som velger bort revisor har et gjennomsnittlig antall ansatte på 2,44 mens de som beholder revisor har et gjennomsnittlig antall ansatte på 3,17 (vedlegg 4.1.7.1). Det er en tendens til at selskap med få ansatte fravelger revisjon i større grad enn selskap med flere ansatte.

Driftsinntekter

Sannsynligheten for at et selskap fravelger revisor synker med størrelsen på selskapet.

Selskapene som valgte bort revisor har en gjennomsnittlig driftsinntekt på 2 363 233, 16 kroner, mens de som valgte å beholde revisor har en gjennomsnittlig driftsinntekt på 2 997 200, 00 kroner (vedlegg 4.1.7.2).

4.2. Regresjonsanalyse

I tabellen 3 presenteres resultatene fra den logistiske regresjonsanalysen. I dette kapittelet vil resultatet fra analysen for hver enkelte uavhengige variabel diskuteres. I det neste avsnittet vil regresjonsmodellen og hvordan denne skal tolkes bli presentert.

Det presenteres en modell hvor alle de uavhengige variablene er tatt med. Forklaringsgraden, pseudo R^2 , til modellen ligger på 0,155³. Pseudo R^2 er et mål på hvor stor andel av variansen i Y som forklares av X-variabelen (Ringdal, 2014. s. 446). Tilsvarende tidligere modeller har vist at R^2 ligger i intervallet mellom 0,107 til 0,206 (Vestrum og Gjerding-Smith.2012; Langli.2015). At oppgavens modell ikke gir like høy R^2 -verdi som enkelte tidligere modeller, kan delvis skyldes at det er brukt variabler kun basert på sekundærdata, som ikke er samlet inn primært for undersøkelsesformålet. Som diskutert i metodekapittelet vil dette kunne medføre lavere innholdsvaliditet.

Modellen predikerer riktig i 67,6 % av tilfellene. Det vil si at hvis man tar utgangspunkt i et selskap som har valgt bort revisor, er det er 67,6 % sannsynlighet for at modellen predikerer at selskapet har valgt bort revisor.

Den logistiske regresjonskoeffisienten (B) angir endring i den predikerte logiten ved at X endres med 1 måleenhet, kontrollert for de andre variablene i modellen. Logiten er den naturlige logaritmen av oddsene. Logitskalaen er veldig abstrakt og gir kun grunnlag for overflatiske tolkninger. Tolkningene består i å se på koeffisientens fortegn og deres statistiske signifikans (Ringdal, 2014. s. 442).

Når koeffisienten (B) er positiv for en variabel, som tilfellet er ved f. eks daglig leder i styret, skal dette tolkes som at et selskap som har daglig leder i styret har økt sannsynlighet for fravalg av revisor. Det er motsatt hvis fortegnet til koeffisienten (B) negativt, da vil variabelen øke sannsynligheten for å beholde revisor, eksempelvis økning i antall ansatte. Disse har koeffisienter lik 0,030 og -0,115.

³ Pseudo $R^2 = (-2LL_0 - (-2LL_1)) / (-2LL_0) = 75,254 / (75,254 + 409,432) = 75,254 / 484,686 = 0,155$
(Ringdal, 2014. S. 446)

Signifikansnivået til variablene forteller oss om nullhypotesen kan forkastes. Nullhypotesen kan forkastes når signifikansnivået er $p \leq 0,05$, men $p \leq 0,1$ er også godtatt. De fleste koeffisientene i denne oppgaven er ikke signifikante, og nullhypotesene må beholdes. Nullhypotesen beholdes når det ikke er signifikante forskjeller mellom de selskapene som beholder revisor og de som fravelger revisor, variabelen kan dermed ikke være med på å forklare kjennetegn ved beslutningsfravalg.

Variabelnavn	Modell	
	Koeff. (B)	Sig. P
Bransje		
Bransje	0,248	0,333
Årsberetning		
Virksomheten	1,949	0,071
Utvikling i resultat og stilling	-0,575	0,039
Fortsatt drift	-0,061	0,954
Arbeidsmiljø	-0,012	0,986
Likestilling	-1,344	0,122
Ytre miljø	-3,117	0,027
Noter		
Antall, aksjer, aksjeeiere m.m	*	*
Antall årsverk	0,945	0,003
Obligatorisk tjenestepensjon	-0,160	0,672
Ytelser til ledende personer	0,019	0,977
Prinsippnote	-0,313	0,639
Unntaksregler	0,396	0,220
Bundne midler	0,291	0,460
Anleggsmidler	0,228	0,842
Nøkkeltall		
Egenkapitalandel	0,000	0,900
Likviditetsgrad 1	-0,693	0,042
Likviditetsgrad 2	0,867	0,013
Gjeldsgrad	0,002	0,595
Totalrentabilitet	0,005	0,287
Resultatgrad	-0,001	0,607
Daglig leder og styret		

Daglig leder i styret	0,030	0,924
Daglig leder kvinner	1,937	0,115
Antall styremedlemmer	-0,057	0,693
Antall kvinner i styret	0,132	0,636
Størrelser		
Ansatte	-0,115	0,094
Driftsinntekter	-1,137	0,000
Konstant	2,620	0,312
Tester		
Chi-Square	75,254	
-2 Log likelihood	409,432	
Pseudo R ²	0,155	
Klassifikasjonstabell, prosent riktig predikert	0,676	

Tabell 3: Logistisk regresjonsmodell for fravalg av revisor

4.2.1. Bransje

Forklaringsgraden for bransje er 0,248. Dette tyder på at det er forskjeller mellom bransjene. Forklaringsgraden har et positivt fortegn noe som tilsier at selskaper som tilhører transportbransjen i større grad fravelger revisor enn selskap i byggebransjen. Resultatet er ikke signifikant, og vi kan derfor ikke konkludere med at det er forskjell. Hypotese H1 fra kapittel 2.5.1 må forkastes, og nullhypotesen beholdes. Det er samsvar mellom regresjonsresultatene og de deskriptive funnene i kapittel 4.1.2.

4.2.2. Årsberetning

Virksomhetens art og sted

Resultatet for variabelen «virksomhetens art og sted» er signifikant med $p \leq 0,1$. Variabelen har ikke forventet fortegn, noe som tilsier at selskap som opplyser om virksomhetens art og sted i større grad fravelger revisor. Det er samsvar med den deskriptive analysen i kapittel 4.1.3. Med utgangspunkt i teori- og hypoteseoppbygningen i kapittel 2.5.2 kan vi gjennom regresjonsresultatene forkaste nullhypotesen, og konkludere med at det er forskjeller ved denne variabelen. Forskjellen peker i motsatt retning fra våre antakelser i hypotese H2b.

Utvikling i resultat og stilling

Resultatene for «utvikling i resultat og stilling» er signifikante med $p \leq 0,05$. Variabelen har et forventet fortegn som tilsier at selskap som ikke opplyser om utvikling i resultat og stilling i større grad fravelger revisor. Dette kom også frem i den deskriptive analysen. Med utgangspunkt i teori- og hypoteseoppbygningen i kapittel 2.5.2 kan vi gjennom regresjonsresultatene forkaste nullhypotesen, og konkludere med at det er forskjeller ved denne variabelen. Regresjonsresultatene samsvarer med våre antakelser, og hypotese H2c kan beholdes.

Forutsetning for fortsatt drift

Forklaringsgraden til variabelen «forutsetning for fortsatt drift» har forventet fortegn, noe som tilsier at selskap som ikke opplyser om forutsetning for fortsatt drift i større grad fravelger revisor. Resultatet er ikke signifikant. Nullhypotesen må beholdes, og hypotese H2d forkastes. Resultatet fra regresjonsanalysen samsvarer med resultatet fra den deskriptive analysen i kapittel 4.1.3.

Arbeidsmiljø

Resultatene for «arbeidsmiljø» er ikke signifikante, men har et forventet fortegn i forhold til det teoretiske fundamentet i kapittel 2.5.2. Et negativt fortegn tilsier at selskap som ikke opplyser om arbeidsmiljø i årsberetningen i større grad fravelger revisor. Resultatet samsvarer ikke med resultatet fra den deskriptive analysen. Resultatet fra regresjonsmodellen gjør at vi må beholde nullhypotesen og dermed forkaste hypotese H2e.

Likestilling

Resultatene for variabelen «likestilling» er ikke signifikante, men har forventet fortegn på forklaringsvariabelen. Forklaringsvariabelen er $-0,1344$, noe som tilsier at selskaper som ikke opplyser om likestilling i årsberetningen i større grad fravelger revisor. Dette samsvarer med resultatet fra den deskriptive analysen. Resultatene gjør at vi må beholde nullhypotesen, vi kan ikke bekrefte noen forskjell, og må dermed forkaste hypotese H2f.

Ytre miljø

Resultatene for «ytre miljø» er signifikante med $p \leq 0,05$ og har forventet fortegn på forklaringsgraden. Det negative fortegnet tilsier at selskaper som ikke opplyser om det ytre

miljø i årsberetningen i større grad fravelger revisor. Dette er i samsvar med funnene i den deskriptive analysen. Med utgangspunkt i hypoteseoppbygningen i kapittel 2.5.2 kan vi gjennom regresjonsresultatene forkaste nullhypotesen, og beholde hypotese H2g, som sier at selskap som ikke opplyser om det ytre miljø fravelger revisor i større grad.

4.2.3. Noter

Antall aksjer, aksjeeiere m.v

Alle selskapene i utvalget har opplyst om antall aksjer, aksjeeiere m.m i notene, variabelen er derfor ikke relevant, da den ikke er forklarende for hvem som fravelger og hvem som beholder revisor. Nullhypotesen beholdes, og hypotese H3b presentert i kapittel 2.5.3 må forkastes.

Antall årsverk

Resultatene for «antall årsverk» er signifikante med $p <= 0,01$. Variabelen har ikke forventet fortegn og tilsier at selskap som opplyser om antall årsverk i større grad fravelger revisor. Det er samsvar med den deskriptive analysen i kapittel 4.1.4. Regresjonsresultatet gjør at vi kan forkaste nullhypotesen, og konkludere med at det er forskjeller. Forskjellene peker i motsatt retning fra antakelsene og hypotese H3c i kapittel 2.5.3, vi kan derfor ikke bekrefte hypotesen.

Obligatorisk tjenstepensjon

Forklaringsgraden til variabelen «obligatorisk tjenstepensjon» har forventet fortegn, noe som tilsier at selskap som ikke opplyser om obligatorisk tjenstepensjon i større grad fravelger revisor. Resultatet er ikke signifikant, men samsvarer med funnene i den deskriptive analysen i kapittel 4.1.4. Nullhypotesen må beholdes, noe som gjør at hypotese H3d må forkastes.

Ytelser til ledende personer

Resultatet for variabelen «ytelser til lende personer» er ikke signifikant, og har en forklaringsgrad på 0,019. Dette er ikke forventet fortegn, og tilsier at selskap som opplyser om ytelser til ledende personer i større grad fravelger revisor. Resultatet samsvarer med den deskriptive analysen i kapittel 4.1.4. Nullhypotesen må beholdes, og hypotese H3e forkastes.

Prinsippnote med regnskapsprinsipp

Resultatet for variabelen «prinsippnote» er ikke signifikant, men har forventet fortegn i forhold til det teoretiske fundamentet i kapittel 2.5.3. Fortegnet tilsier at selskap som ikke har en prinsippnote med regnskapsprinsipper i større grad fravelger revisor. Resultatet samsvarer med funnene i den deskriptive analysen i kapittel 4.1.4. Hypotese H3f må forkastes, og nullhypotesen beholdes.

Unntaksregler for små foretak

Resultatet for variabelen «unntaksregler for små foretak» er ikke signifikant, og har en forklaringsgrad på 0,396. Dette er ikke forventet fortegn, og tilsier at selskap som har opplyst om unntaksregler for små foretak i notene i større grad fravelger revisor. Dette samsvarer med resultatene fra den deskriptive analysen. Hypotese H3g forkastes, og nullhypotesen beholdes.

Bundne midler

Resultatet for variabelen «bundne midler» er ikke signifikant, og har ikke forventet fortegn i forhold til det teoretiske fundamentet i kapittel 2.5.3. Forklaringsgraden er 0,291. Dette bekrefter resultatene fra den deskriptive analysen i kapittel 4.1.4, og tyder på at selskap som har opplyst om bundne midler i notene fravelger revisor i større grad. Resultatene tilsier at nullhypotesen må beholdes, og hypotese H3h må dermed forkastes.

Anleggsmidler

Resultatet for «anleggsmidler» er ikke signifikante, og har ikke forventet fortegn. Forklaringsgraden er 0,228. Dette tilsier at selskap som har opplyst om anleggsmidler i notene fravelger revisor i større grad. Dette samsvarer med resultatene i de deskriptive analysene. Nullhypotesen må beholdes, og hypotese H3i forkastes.

4.2.4. Nøkkeltall

Egenkapitalandel

Resultatet for «egenkapitalandel» er ikke signifikant, og har ikke forventet fortegn i forhold til det teoretiske fundament i kapittel 2.5.4. Dette kan tyde på at sannsynligheten for å fravelge revisor øker med økende egenkapitalandel. Dette samsvarer ikke med de deskriptive analysene i kapittel 4.1.5. Regresjonsresultatene gjør at nullhypotesen må beholdes, og hypotese H4a fra kapittel 2.5.4 må forkastes.

Likviditetsgrad 1

Resultatet for «likviditetsgrad 1» er signifikant med $p \leq 0,05$ og har forventet fortegn i forhold til det teoretiske fundamentet i kapittel 2.5.4. Forklaringsgraden er -0,693. Dette tilsier selskapene med lav likviditetsgrad 1 fravelger revisor i større grad. Dette samsvarer ikke med de deskriptive analysene i kapittel 4.1.5. Regresjonsresultatet gjør at vi kan forkaste nullhypotesen, og konkludere med at det er forskjeller. Resultatene stemmer overens med våre antakelser i kapittel 2.5.4, og vi kan derfor beholde hypotese H4b.

Likviditetsgrad 2

Resultatene for «likviditetsgrad 2» er signifikante med $p \leq 0,05$, men har ikke forventet fortegn i forhold til det teoretiske fundamentet i kapittel 2.4.4. Forklaringsgraden er 0,867. Dette tilsier at selskapene med høy likviditetsgrad 2 som fravelger revisor i større grad. Dette samsvarer med funnene fra de deskriptive analysene i kapittel 2.5.4. Vi kan forkaste nullhypotesen, og konkludere med at det er forskjeller mellom selskapene som beholder revisor og de som fravelger revisor. Forskjellene samsvarer ikke med våre antakelser, og hypotese H4c må forkastes.

Gjeldsgrad

Resultatene for «gjeldsgrad» er ikke signifikante, men forklaringsgraden har forventet fortegn. Selskaper med høy gjeldsgrad fravelger revisor i større grad enn med lav gjeldsgrad. Dette samsvarer med funnene i den deskriptive analysen i kapittel 4.1.5. Resultatene gjør at nullhypotesen må beholdes, og hypotese H4d fra kapittel 2.5.4 forkastes.

Totalkapitalrentabilitet

Resultatene for «totalkapitalrentabilitet» er ikke signifikante, og har ikke forventet fortegn. Dette tilsier at selskaper som har høy totalkapitalrentabilitet fravelger revisor i større grad enn de med lav. Dette bekrefter resultatene vi fant i krysstabellen i kapittel 4.1.5. Nullhypotesen må beholdes, da det ikke er signifikante forskjeller mellom selskaper som fravelger og beholder revisor. Hypotese H4e fra kapittel 2.5.4 forkastes.

Resultatgrad

Resultatene for «resultatgrad» er ikke signifikante, men har forventet fortegn i forhold til det teoretiske fundamentet i kapittel 2.5.4. Forklaringsgraden er -0,001. Dette tilsier at selskaper med lav resultatgrad i større grad fravelger revisor. Dette samsvarer funnene fra krysstabellen i kapittel 4.1.5. Nullhypotesen beholdes, og hypotese H4f forkastes.

4.2.5. Styret og daglig leder

Kjønn hos daglig leder

Resultatet for «kjønn hos daglig leder» er ikke signifikant, og har ikke forventet fortegn. Forklaringsgraden er 1,937. Dette kan tyde på at sjansen for å fravelge revisor øker når daglig leder er kvinne. Dette samsvarer med resultatene i kapittel 4.1.6. Resultatene er ikke signifikante, og vi må dermed beholde nullhypotesen og forkaste hypotese H5a fra kapittel 2.5.5.

Daglig leder i styret

Resultatet for «daglig leder i styret» er ikke signifikant, men forklaringsgraden har forventet fortegn. Dette tilsier at selskaper med daglig leder i styret fravelger revisor i større grad. Dette samsvarer med de deskriptive analysene i kapittel 4.1.6. Resultatene gjør at vi må beholde nullhypotesen og forkaste hypotese H5b.

Antall medlemmer i styret.

Resultatet for «antall medlemmer i styret» er ikke signifikant, men forklaringsgraden har forventet fortegn. Det kan tyde på at sannsynligheten for å fravelge revisor øker med synkende antall medlemmer i styret. Dette samsvarer med resultatene fra den deskriptive analysen i kapittel 4.1.6. Resultatene gjør at vi må beholde nullhypotesen og forkaste hypotese H6b fra kapittel 2.5.6.

Antall kvinner i styret

Resultatet for «antall kvinner i styret» er ikke signifikant, og forklaringsgraden har ikke forventet fortegn. Dette kan tyde på at sannsynligheten for å fravelge revisor øker med økende antall kvinner i styret. Dette samsvarer med funnene i den deskriptive analysen i kapittel 4.1.6. Siden det ikke er signifikante forskjeller må vi beholde nullhypotesen og forkaste hypotese H6a.

4.2.6. Størrelser

Ansatte

Resultatet for «antall ansatte» er signifikant med $p \leq 0,1$, og har forventet fortegn i forhold til det teoretiske fundamentet i kapittel 2.5.7. Dette kan tyde på at sannsynligheten for fravalg av revisor øker med synkende antall ansatte. Dette samsvarer med resultatene i den deskriptive analysen i kapittel 4.1.7. Med utgangspunkt i teori- og hypoteseoppbygningen i kapittel 2.5.7 kan vi gjennom regresjonsresultatene forkaste nullhypotesen, og konkludere med at det er forskjeller i fravalg med tanke på antall ansatte. Hypotese H7b kan beholdes.

Driftsinntekter

Resultatene for «driftsinntekter» er signifikante med $p \leq 0,01$, og forklaringsgraden har forventet fortegn. Dette tilsier at driftsinntektene er avgjørende for om man fravelger revisor eller ikke. I selskaper med lave driftsinntekter, fravelges revisor i større grad. Dette samsvarer med resultatene fra den deskriptive analysen i kapittel 4.1.7. Resultatene fra regresjonsanalysen er signifikant, noe som gjør at vi kan forkaste nullhypotesen og konkludere med at det er en forskjell i driftsinntekter mellom de som fravelger og de som beholder revisor. Hypotese H7a fra kapittel 2.5.7 kan beholdes.

5. OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

5.1. Diskusjoner rundt resultatene fra undersøkelsene

Denne oppgaven er gjennomført med det formål om å bidra med nyttig informasjon til interessenter som påvirkes av at selskaper har mulighet til å fravelge revisor. Det er forsøkt å finne kjennetegn ved de selskapene som har valgt å velge bort revisor. For å finne ut hva som kjennetegner disse selskapene er det brukt sekundærdata. Det er hentet inn regnskapsdata fra Brønnøysundregisteret og nøkkeltall fra purehelp.no. Oppgaven skiller seg fra tidligere gjennomførte undersøkelser, ved at den kun tar utgangspunkt i to bransjer innenfor en region. I undersøkelsene er det tatt med variabler som ikke er undersøkt tidligere. Dette gjelder variablene som dekker innholdet i årsberetning og noter.

De deskriptive analysene viser at 54,7 % (193 av 353) av aksjeselskapene i undersøkelsen velger bort revisor. Av variablene som måler kjennetegn er det spesielt resultatgrad, antall ansatte og driftsinntekter som peker seg ut i de deskriptive analysene. Selskaper som fravelger revisor har en gjennomsnittlig resultatgrad på 6,68 % mot 36,78 % hos de som beholder revisor. Alle disse tre variablene viser en støtte for at dess større selskapet er, dess mer øker sjansen for å beholde revisor.

Det er gjennom en logistisk regresjonsanalyse undersøkt om variablene kan representere kjennetegn ved selskap som velger bort revisor. Resultatene av regresjonsanalysen viser at det er få variabler som er signifikante, og nullhypotesene kan dermed ikke forkastes. Det kan tyde på at det ikke er noen forskjell i disse variablene for selskap som fravelger revisor og de som beholder revisor. De variablene som ikke er signifikante kan ikke være med på å forklare hvorfor selskap fravelger revisor.

De variablene som var signifikante i regresjonsanalysen var tre variabler fra årsberetningen, en variabel fra notene, to nøkkeltall, antall ansatte og driftsinntekter. Disse kan representere kjennetegn ved selskap som fravelger revisjon. Variablene fra årsberetningen tilsier at selskap som ikke opplyser om ytre miljø og utvikling av resultat og stilling i større grad fravelger revisjon, og at de som fravelger revisor i større grad opplyser om virksomhetens art og sted. De to første variablene fra årsberetningen stemmer overens med antakelsene fra kapittel 2.4.3,

som gikk ut ifra at revisor tilfører en verdi til årsberetningen, og sørger for at den er komplett. Variabelen om å opplyse om antall årsverk i notene slo ut i motsatt retning fra antakelsene og tilsier at selskap som beholder revisor i større grad har mangler ved dette notekravet. Likviditetsgrad 1 og 2 er også signifikante, og funnene kan tyde på at selskap med lav likviditetsgrad 1 og høy likviditetsgrad 2 i større grad fravelger revisor.

Variablene antall ansatte og driftsinntekter måler kjennetegn som er undersøkt i tidligere undersøkelser. Resultatene i denne undersøkelsen samsvarer med tidligere studier. I all hovedsak viser undersøkelsen at dess større driftsinntektene er, dess lavere er sannsynligheten for å fravelge revisor. Undersøkelsen viser også at sannsynligheten for at et selskap fravelger revisor øker med synkende antall ansatte. Gjennomsnittlig antall ansatte hos de som fravalgte revisor var 2,44, mens det var 3,17 for de som valgte å beholde revisor. Dette samsvarer med resultatene til Vestrum og Gjerding-Smith fra 2012.

Årsaken til det lave antallet med signifikante variabler i denne oppgaven kan være at de variablene jeg trodde kunne være forklarende for fravalg, ikke var særlig forklarende allikevel. Restleddet i undersøkelsen er stort, og bare ca. 15.5 % kan forklares av variablene som er tatt med i denne undersøkelsen. Dette betyr at 84.5 % forklares av variabler som ikke observeres i denne undersøkelsen. Det er altså en del variabler som er utelatt fra undersøkelsen, men som burde vært tatt med.

Variabler som tidligere studier har visst at kan være en forklarende for fravalg, men som ikke har tatt med i denne undersøkelsen er blant annet: tilgang til autorisert regnskapsfører, revisor som rådgiver, anmerkninger fra revisor, eierstruktur, kredittrating og kvalitet på ligningsoppgaven (Vestrum og Gjerding-Smith, 2012; Eilertsen og Hellem, 2014; Langli, 2015). Disse variablene ser ut til å være mer forklarende for fravalg av revisor enn mange av variablene⁴ som er tatt med i denne undersøkelsen, og utgjør sannsynlig en del av den uforklarte variansen i oppgaven.

⁴ Variabler i undersøkelsen som ikke er signifikante/forklarende: Bransje, 3 variabler fra årsberetningen (opplysninger om fortsatt drift, arbeidsmiljø og likestilling), 6 variabler fra notene (opplysning om ytelse til ledende personer, prinsippnote, unntaksregler, bundne midler og anleggsmidler), 4 nøkkeltall (egenkapitalandel, gjeldsgrad, totalkapitalrentabilitet og resultatgrad), daglig leder i styret, kvinnelig daglig leder, antall styremedlemmer og antall kvinner i styret.

En annen årsak til at resultatene ikke er signifikante kan være at utvalget i undersøkelsen er for lite. Grunnet ressurser måtte jeg plukke ut et utvalg fra populasjonen, og valgte derfor to bransjer i Midt-Norge. Dette er et veldig lite utvalg i forhold til utvalget som er brukt i tidligere forskning på området, som ofte tar utgangspunkt i hele populasjonen i sine undersøkelser (Vestrum og Gjerding-Smith, 2012; Eilertsen og Hellem, 2014; Langli, 2015).

Andre årsaker til at variablene ikke er signifikante kan være at regnskapsførerne i Midt-Norge holder et høyt nivå, slik at det ikke utgjør noen forskjell i årsregnskapet om selskapet har revisor eller ikke. En annen årsak kan være at det finnes standard årsoppgjørprogram som har forslag til hvordan man skal sette opp årsberetning og noter, noe som gjør det enkelt for alle å oppgi disse opplysningene og det fører til at det ikke oppstår forskjeller i disse variablene mellom de som fravelger og de som beholder revisor. Det kan også være noe unikt med regionen eller bransjene som gir dette resultatet.

5.2.Forslag til videre forskning

Videre forskning kan være å sjekke om dette resultatet er et midtnorsk særphenomen, og undersøke om det gjelder for alle bransjer i regionen. Man kan også undersøke om det er noe unikt med disse to bransjene som gjør at vi får disse resultatene. Et annet forslag til videre forskning er å gjennomføre samtaler med selskap som har fravalgt revisor, og undersøke om resultatene fra undersøkelsen samsvarer i forhold til virkeligheten.

Videre kan man kjøre en faktoranalyse på datamaterialet. Faktoranalysen undersøker hvor mange faktorer som finnes i et sett observerte variabler og i hvilken grad disse observerte variablene er relatert til en fells underliggende faktor. Formålet er altså å representere et relativt stort antall observerte variabler ved hjelp av et mindre antall hypotetiske underliggende variabler (Eikemo og Clausen, 2012). Ved å bruke en faktoranalyse kan man finne antall faktorer som best beskriver den observerte korrelasjonen mellom de observerte variablene, og på den måten kan man få et mer signifikant resultat enn ved bare logistisk regresjon. En faktoranalyse kan altså hjelpe med å finne kjennetegn som kan forklare hvorfor selskap fravelger revisor.

REFERANSELISTE

Bøker

Christophersen, Knut-Andreas. (2009) *Databehandling og statistisk analyse med SPSS* (4.utgave). Unipub og forfatteren

Eikemo, T.A. og Clausen T.H. (2012) *Kvantitativ analyse med SPSS* (2.utgave). Trondheim, Tapir Akademisk Forlag

Hair, Black, Babin, Anderson & Tatham. (2006) *Multivariate Data Analysis* (6.edition). New Jersey, Pearson Prentice Hall

Hammervold, Randi (2012) *En kort innføring i SPSS* (2.utgave). Trondheim, Tapir Akademisk Forlag

Kristoffersen, T. (2012) *Årsregnskapet – en grunnleggende innføring*, (3. utgave), Fagbokforlaget.

Langli, J.C. (2012) *Årsregnskapet* (9. utgave, 2. opplag), Gyldendal Akademisk.

Ringdal, Kristen. (2014). *Enhet og Mangfold* (3.utgave, 2. opplag). Bergen: Fagbokforlaget.

Thagaard, Tove. (2013). *Systematikk og innlevelse* (4.utgave). Bergen, Fagbokforlaget.

Artikler

Aarbu, Karl Ove og Schroyen, Fred. (2011) «Mapping risk aversion in Norway using hypothetical income gambles», *NHH Dept. of Economics Discussion Paper* No. 13/2009. Hentet dato 01. mai 2015

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1554890

Eilertsen, Hans Kristian og Hellem, Katrine (2014) «Kjennetegn ved bedriftene som valgte vekk revisor», *Revisjon og Regnskap*, Nr. 2 - 2015. Hentet dato 25. april 2015

http://revregn.no/index.php?seks_id=535966&element=kapittel

Gjerding-Smith, Håvard og Vestrum, Jon. (2012) «Kjennetegnene på selskapene som valgte bort revisor», *Revisjon og Regnskap*, Nr. 5 – 2012, s. 43-49

Grandal, Bjørn H. (2014) «Savner ikke revisor», *Finansavisen – Regnskap og økonomistyring*, 6. juni, s. 30.

Hanstad, Per og Riise, Sandra. (2012) «Hva betyr fravalg av revisor for regnskapsførere og revisorer?», *Sticos Magasinet*, Nr. 1 – 2012, s. 12. Hentet dato 2. februar 2015
https://www.sticos.no/portal/Portals/0/Magasinet/PDFer%20av%20magasinet/Sticos_magasinet_2012_1.pdf

Langli, John Christian (2015) «*Evaluering av unntak for revisjonsplikt i små aksjeselskaper*». Oslo: Utredning – Handelshøyskolen BI

Sekkeseter, Hans Olav. (2012) «Bortfall av revisjon – konsekvenser for regnskapsfører», *Sticos Magasinet*, Nr. 1 – 2012, s. 6-7

Vestrum, Jon og Gjerding-Smith, Håvard. (2012) «*En totalundersøkelse av hva som kjennetegner selskapene som valgte bort revisor.*» Oslo: Masteroppgave – Handelshøyskolen BI

Nettsider

Finansdepartementet (1999). *Lov om revisjon og revisorer*. Hentet 24. februar 2015
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-01-15-2>

Finansdepartementet (2008). *Revisjonsplikten for små foretak. NOU 2008:12*. Hentet dato 10. februar 2015
<https://www.regjeringen.no/contentassets/63edea8550b148ebb60d86ad657f612b/no/pdfs/nou200820080012000dddpdfs.pdf>

Finansdepartementet (2010). *Unntak av revisjonsplikt for små aksjeselskap*. Hentet dato 11. februar 2015

<https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/unntak-fra-revisjonsplikt-for-sma-aksjes/id629343/>

Finansdepartementet (2010). *Prop. 51L. Endringer i revisorloven og enkelte andre lover (unntak fra revisjonsplikt for små aksjeselskaper)*. Hentet dato 10. februar 2015
<https://www.regjeringen.no/contentassets/3972776877f44487870d03acc3037f75/no/pdfs/prp201020110051000dddpdfs.pdf>

Revisorforeningen (2011). *Revisjonsplikt for tidligere morselskap*. Hentet dato 11. februar 2015

<https://www.revisorforeningen.no/fag/nyheter/revisjonsplikt-for-tidligere-morselskap/>

Skaalmo, Siri (2010). *Milliardlettelse for norske småbedrifter*. Hentet dato 10. februar 2015

<http://www.dn.no/nyheter/naringsliv/2010/12/17/milliardlettelse-for-norske-smabedrifter>

Store norske leksikon (2009). *Målefeil – statistikk*. Hentet dato 30. april 2015

<https://snl.no/m%C3%A5lefeil%2Fstatistikk>

VEDLEGG

3.1 Vedlegg til kapittel 3

Vedlegg 3.1.1- Korrelasjonsanalyse

Tabell med korrelasjonsanalyse av de uavhengige variablene i regresjonsanalysen

Tabell 4: Tabell med resultater fra korrelasjonsanalyse

	Fravalg	Bransje	Virksomheten	Utvikling i res.	Forutsetning for drift	Arbeidsmiljø	Likestilling	Ytre miljø	Antall aksjer	Antall årsverk	OTP	Ytelser	Prinsippnote	Unntaksregler
Fravalg	1													
Bransje	0,113	1												
Virksomheten	0,034	0,071	1											
Utvikling i res.	-0,055	0,007	0,046	1										
Forutsetn. for drift	0,035	-0,004	0,155	0,137	1									
Arbeidsmiljø	0,003	-0,031	0,080	0,044	0,231	1								
Likesstilling	-0,108	-0,012	0,085	-0,014	0,110	0,129	1							
Ytre miljø	-0,076	0,014	0,296	0,014	0,170	0,091	0,217	1						
Antall aksjer mm.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Antall årsverk	0,140	-0,002	0,007	0,081	0,092	0,088	-0,041	0,070	-	1				
OTP	-0,031	-0,039	0,005	0,018	0,025	0,014	-0,026	-0,051	-	0,246	1			
Ytelser til ledende	-0,010	-0,048	-0,029	0,098	-0,024	0,037	0,042	-0,027	-	0,307	0,137	1		
Prinsippnote	-0,014	0,020	-0,027	-0,049	-0,022	-0,037	-0,035	-0,025	-	-0,006	0,020	-0,038	1	
Unntaksregler	0,074	-0,005	-0,014	0,145	0,006	-0,014	-0,088	-0,062	-	0,002	-0,029	-0,020	0,033	1
Bundne midler	0,070	0,025	0,062	0,044	0,022	-0,034	-0,074	0,012	-	0,362	0,190	0,301	0,017	0,092
Anleggsmidler	0,010	0,085	-0,015	0,051	-0,013	-0,021	-0,020	-0,014	-	-0,064	-0,041	-0,022	-0,020	0,019
Resultatgrad	-0,059	-0,047	0,005	0,031	0,010	0,017	0,011	0,011	-	0,025	0,017	0,002	0,012	-0,119
Likviditetsgrad 1	0,028	0,001	0,010	0,056	0,010	0,036	0,027	0,028	-	-0,036	0,006	-0,029	0,020	-0,064
Likviditetsgrad 2	0,082	0,038	0,008	0,054	0,007	0,038	0,023	0,029	-	0,000	-0,012	-0,045	0,016	-0,021
Egenkapitalandel	-0,006	0,070	-0,014	-0,028	-0,029	-0,017	-0,010	0,020	-	-0,032	0,003	-0,037	0,013	-0,074
Gjeldsgrad	0,030	-0,010	0,028	0,024	-0,024	-0,010	0,082	0,055	-	-0,001	-0,013	-0,030	-0,012	0,037
TKR	0,024	0,006	0,035	0,003	0,022	0,036	0,018	0,030	-	-0,060	-0,026	-0,091	0,096	-0,074
Dagligleder i styret	0,072	0,045	-0,004	0,030	-0,051	-0,041	0,051	0,005	-	0,032	-0,024	0,075	0,007	-0,037
Dagligleder kvinne	0,100	0,075	-0,115	0,011	0,018	0,030	0,029	0,020	-	0,091	-0,111	0,031	0,029	0,022
Antall styremedl.	-0,079	-0,086	-0,038	0,095	0,090	0,086	0,077	-0,035	-	-0,028	0,043	-0,054	-0,002	-0,042
Antall kvinnelige styremedl.	0,033	0,067	-0,018	0,044	0,055	0,059	0,022	-0,029	-	-0,002	-0,116	-0,056	-0,010	0,050
Antall ansatte	-0,177	-0,079	0,073	0,049	0,033	-0,059	0,063	0,007	-	0,115	0,088	0,190	-0,006	-0,053
Driftsinntekter	-0,244	-0,013	0,055	-0,014	0,019	0,037	0,023	-0,006	-	0,045	0,068	0,049	0,023	-0,005

Vedlegg 3.1.1 – Fortsettelse Tabell med korrelasjonsanalyse av de uavhengige variablene i regresjonsana

	Bundne midler	AM	RG	Likviditets grad 1	Likviditets grad 2	EKA	Gjelds grad	TKR	DL i styret	DL kvinne	Styre medl.	Kvinner i styret	Ansatte	DI
Bundne midler	1													
Anleggsmidler	-0,042	1												
Resultatgrad	-0,004	0,007	1											
Likviditetsgrad 1	-0,082	0,004	0,024	1										
Likviditetsgrad 2	-0,025	0,013	0,032	0,891	1									
Egenkapitalandel	-0,034	-0,010	0,035	0,127	0,144	1								
Gjeldsgrad	-0,020	0,010	-0,004	-0,017	-0,014	0,000	1							
TKR	-0,081	0,035	0,134	0,031	0,043	-0,039	0,009	1						
Dagligleder i styret	0,038	0,029	0,012	-0,065	-0,099	-0,016	0,085	0,029	1					
Dagligleder kvinne	0,005	0,016	-0,013	-0,003	0,001	0,012	-0,018	0,009	-0,094	1				
Antall styremedl.	-0,130	0,080	0,342	-0,046	-0,034	0,067	0,049	-0,011	0,055	0,002	1			
Antall kvinnelige styremedl.	-0,106	-0,006	-0,033	-0,017	-0,010	0,010	0,114	-0,057	-0,096	0,204	0,294	1		
Antall ansatte	0,149	0,066	-0,035	-0,003	0,008	-0,030	-0,011	-0,058	0,006	-0,048	0,039	0,015	1	
Driftsinntekter	0,115	-0,005	-0,052	-0,061	-0,048	0,060	-0,021	0,103	-0,050	0,045	0,041	0,025	0,312	1

4.1 Vedlegg til deskriptive undersøkelser i kapittel 4

Vedlegg 4.1.1 – Fravalgsandel

Vedlegg 4.1.1.1 – Oversikt over fravalgsandel

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Nei	160	45,3	45,3	45,3
Ja	193	54,7	54,7	100,0
Total	353	100,0	100,0	

Tabell 5: Deskriptiv statistikk for variabelen fravalg av revisor

Vedlegg 4.1.2 – Bransje

Vedlegg 4.1.2.1 – fravalg fordelt på bransje

			Bransje		Total
			Bygg	Transport	
Fravalg av revisor	Nei	Count	108	51	159
		% within Bransje	49,8%	37,5%	45,0%
	Ja	Count	109	85	194
		% within Bransje	50,2%	62,5%	55,0%
Total	Count		217	136	353
	% within Bransje		100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	5,084 ^a	1	,024	,028	,016
Continuity Correction ^b	4,601	1	,032		
Likelihood Ratio	5,119	1	,024		
Fisher's Exact Test					
Linear-by-Linear Association	5,070	1	,024		
N of Valid Cases	353				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 61,26.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 6: Fravalg fordelt på bransje

Vedlegg 4.1.3 – Årsberetning

Vedlegg 4.1.3.1 – fravalg I sammenheng med kravet om å opplyse om virksomhetens art og sted

Fravalg av revisor * Virksomhetens art og sted Crosstabulation

			Virksomhetens art og sted		Total
			Nei	Ja	
Fravalg av revisor	Nei	Count	4	156	160
		% within Virksomhetens art og sted	57,1%	45,1%	45,3%
	Ja	Count	3	190	193
		% within Virksomhetens art og sted	42,9%	54,9%	54,7%
Total		Count	7	346	353
		% within Virksomhetens art og sted	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,402 ^a	1	,526		
Continuity Correction ^b	,063	1	,802		
Likelihood Ratio	,400	1	,527		
Fisher's Exact Test				,706	,398
Linear-by-Linear Association	,401	1	,526		
N of Valid Cases	353				

a. 2 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,17.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 7: Fravalg i sammenheng med kravet om å opplyse om virksomhetens art og sted

Vedlegg 4.1.3.2 – Fravalg i sammenheng med kravet om å opplyse om utvikling i resultat og stilling i årsberetningen

Fravalg av revisor * Utvikling i resultat og stilling Crosstabulation

			Utvikling i resultat og stilling		Total
			Nei	Ja	
Fravalg av revisor	Nei	Count	41	119	160
		% within Utvikling i resultat og stilling	41,0%	47,0%	45,3%
	Ja	Count	59	134	193
		% within Utvikling i resultat og stilling	59,0%	53,0%	54,7%
Total		Count	100	253	353
		% within Utvikling i resultat og stilling	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,054 ^a	1	,305		
Continuity Correction ^b	,824	1	,364		
Likelihood Ratio	1,058	1	,304		
Fisher's Exact Test				,343	,182
Linear-by-Linear Association	1,051	1	,305		
N of Valid Cases	353				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 45,33.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 8: Fravalg i sammenheng med kravet om å opplyse om utvikling i resultat og stilling

Vedlegg 4.1.3.3 – Fravalg I sammenheng med kravet om å opplyse om forutsetning for fortsatt drift

Fravalg av revisor * Forutsetning for fortsatt drift Crosstabulation

			Forutsetning for fortsatt drift		Total
			Nei	Ja	
Fravalg av revisor	Nei	Count	3	157	160
		% within Forutsetning for fortsatt drift	60,0%	45,1%	45,3%
	Ja	Count	2	191	193
		% within Forutsetning for fortsatt drift	40,0%	54,9%	54,7%
Total		Count	5	348	353
		% within Forutsetning for fortsatt drift	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,441 ^a	1	,507		
Continuity Correction ^b	,045	1	,833		
Likelihood Ratio	,439	1	,508		
Fisher's Exact Test				,662	,412
Linear-by-Linear Association	,439	1	,507		
N of Valid Cases	353				

a. 2 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,27.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 9: Fravalg i sammenheng med kravet om å opplyse om forutsetning for fortsatt drift

Vedlegg 4.1.3.4 – fravalg I sammenheng med kravet om å opplyse om arbeidsmiljø i årsberetningen

Fravalg av revisor * Arbeidsmiljø Crosstabulation

		Arbeidsmiljø		Total	
		Nei	Ja		
Fravalg av revisor	Nei	Count	6	154	160
		% within Arbeidsmiljø	46,2%	45,3%	45,3%
	Ja	Count	7	186	193
		% within Arbeidsmiljø	53,8%	54,7%	54,7%
Total		Count	13	340	353
		% within Arbeidsmiljø	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,004 ^a	1	,951		
Continuity Correction ^b	,000	1	1,000		
Likelihood Ratio	,004	1	,951		
Fisher's Exact Test				1,000	,584
Linear-by-Linear Association	,004	1	,951		
N of Valid Cases	353				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,89.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 10: Fravalg i sammenheng med kravet om å opplyse om arbeidsmiljø

Vedlegg 4.1.3.5 – fravalg I sammenheng med kravet om å opplyse om likestilling i årsberetningen

Fravalg av revisor * Likestilling Crosstabulation

			Likestilling		Total
			Nei	Ja	
Fravalg av revisor	Nei	Count	2	158	160
		% within Likestilling	16,7%	46,3%	45,3%
	Ja	Count	10	183	193
		% within Likestilling	83,3%	53,7%	54,7%
Total	Count	12	341	353	
	% within Likestilling	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	4,117 ^a	1	,042		
Continuity Correction ^b	3,007	1	,083		
Likelihood Ratio	4,567	1	,033		
Fisher's Exact Test				,073	,038
Linear-by-Linear Association	4,106	1	,043		
N of Valid Cases	353				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,44.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 11: Fravalg i sammenheng med kravet om å opplyse om likestilling

Vedlegg 4.1.3.6 – fravalg I sammenheng med kravet om å opplyse om påvirkning av det ytre miljø i årsberetningen

Fravalg av revisor * Ytre miljø Crosstabulation

			Ytre miljø		Total
			Nei	Ja	
Fravalg av revisor	Nei	Count	1	159	160
		% within Ytre miljø	16,7%	46,0%	45,5%
	Ja	Count	5	187	192
		% within Ytre miljø	83,3%	54,0%	54,5%
Total	Count	6	346	352	
	% within Ytre miljø	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	2,040 ^a	1	,153		
Continuity Correction ^b	1,030	1	,310		
Likelihood Ratio	2,266	1	,132		
Fisher's Exact Test				,226	,156
Linear-by-Linear Association	2,035	1	,154		
N of Valid Cases	352				

a. 2 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,73.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 12: Fravalg i sammenheng med kravet om å opplyse om ytre miljø

Vedlegg 4.1.4 – Noter

Vedlegg 4.1.4.1 – fravalg I sammenheng med kravet om note med antall aksjer, aksjeeiere osv.

Fravalg av revisor * Antall aksjer, aksjeeiere m.v Crosstabulation

			Antall aksjer, aksjeeiere m.v	
			Ja	Total
Fravalg av revisor	Nei	Count	160	160
		% within Antall aksjer, aksjeeiere m.v	45,3%	45,3%
	Ja	Count	193	193
		% within Antall aksjer, aksjeeiere m.v	54,7%	54,7%
Total	Count		353	353
	% within Antall aksjer, aksjeeiere m.v		100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value
Pearson Chi-Square	. ^a
N of Valid Cases	353

a. No statistics are computed because Antall aksjer, aksjeeiere m.v is a constant.

Tabell 13: Fravalg i sammenheng med notekravet om antall aksjer m.m

Vedlegg 4.1.4.2 – fravalg I sammenheng med kravet om note med opplysning om antall årsverk

Fravalg av revisor * Antall årsverk Crosstabulation

			Antall årsverk		Total
			Nei	Ja	
Fravalg av revisor	Nei	Count	53	107	160
		% within Antall årsverk	57,0%	41,2%	45,3%
	Ja	Count	40	153	193
		% within Antall årsverk	43,0%	58,8%	54,7%
Total		Count	93	260	353
		% within Antall årsverk	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	6,931 ^a	1	,008		
Continuity Correction ^b	6,307	1	,012		
Likelihood Ratio	6,915	1	,009		
Fisher's Exact Test				,011	,006
Linear-by-Linear Association	6,912	1	,009		
N of Valid Cases	353				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 42,15.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 14: Fravalg i sammenheng med notekravet om antall årsverk

Vedlegg 4.1.4.3 – fravalg I sammenheng med kravet om note med opplysninger om Obligatorisk tjenestepensjon

Fravalg av revisor * Obligatorisk tjenestepensjon Crosstabulation

			Obligatorisk tjenestepensjon		Total
			Nei	Ja	
Fravalg av revisor	Nei	Count	19	141	160
		% within Obligatorisk tjenestepensjon	41,3%	45,9%	45,3%
	Ja	Count	27	166	193
		% within Obligatorisk tjenestepensjon	58,7%	54,1%	54,7%
Total		Count	46	307	353
		% within Obligatorisk tjenestepensjon	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,345 ^a	1	,557	,635	,335
Continuity Correction ^b	,184	1	,668		
Likelihood Ratio	,347	1	,556		
Fisher's Exact Test					
Linear-by-Linear Association	,344	1	,557		
N of Valid Cases	353				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 20,85.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 15: Fravalg i sammenheng med notekravet om OTP

Vedlegg 4.1.4.4 – fravalg I sammenheng med kravet om note med opplysninger om ytelser til ledende personer

Fravalg av revisor * Ytelser til ledende personer m.v Crosstabulation

		Ytelser til ledende personer m.v		Total	
		Nei	Ja		
Fravalg av revisor	Nei	Count	6	154	160
		% within Ytelser til ledende personer m.v	42,9%	45,4%	45,3%
	Ja	Count	8	185	193
		% within Ytelser til ledende personer m.v	57,1%	54,6%	54,7%
Total		Count	14	339	353
		% within Ytelser til ledende personer m.v	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,036 ^a	1	,850	1,000	,537
Continuity Correction ^b	,000	1	1,000		
Likelihood Ratio	,036	1	,850		
Fisher's Exact Test					
Linear-by-Linear Association	,036	1	,850		
N of Valid Cases	353				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,35.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 16: Fravalg i sammenheng med kravet om note med ytelser til ledende personer

Vedlegg 4.1.4.5 – fravalg I sammenheng med kravet om prinsippnote med regnskapsprinsipper

Fravalg av revisor * Regnskapsprinsipper i prinsippnote Crosstabulation

			Regnskapsprinsipper i prinsippnote		Total
			Nei	Ja	
Fravalg av revisor	Nei	Count	5	155	160
		% within Regnskapsprinsipper i prinsippnote	41,7%	45,5%	45,3%
	Ja	Count	7	186	193
		% within Regnskapsprinsipper i prinsippnote	58,3%	54,5%	54,7%
Total		Count	12	341	353
		% within Regnskapsprinsipper i prinsippnote	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,067 ^a	1	,796	1,000	,518
Continuity Correction ^b	,000	1	1,000		
Likelihood Ratio	,067	1	,795		
Fisher's Exact Test					
Linear-by-Linear Association	,067	1	,796		
N of Valid Cases	353				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,44.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 17: Fravalg i sammenheng med kravet om prinsippnote

Vedlegg 4.1.4.6 – fravalg I sammenheng med opplysning av bruk av unntaksreglene i note

Fravalg av revisor * Bruk av unntaksreglene Crosstabulation

			Bruk av unntaksreglene		Total
			Nei	Ja	
Fravalg av revisor	Nei	Count	34	126	160
		% within Bruk av unntaksreglene	53,1%	43,6%	45,3%
	Ja	Count	30	163	193
		% within Bruk av unntaksreglene	46,9%	56,4%	54,7%
Total		Count	64	289	353
		% within Bruk av unntaksreglene	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,919 ^a	1	,166		
Continuity Correction ^b	1,554	1	,213		
Likelihood Ratio	1,911	1	,167		
Fisher's Exact Test				,169	,106
Linear-by-Linear Association	1,913	1	,167		
N of Valid Cases	353				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 29,01.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 18: Fravalg i sammenheng med bruk av unntaksregler

Vedlegg 4.1.4.7 – fravalg I sammenheng med kravet om note med opplysninger om bundne midler

Fravalg av revisor * Bundne midler Crosstabulation

			Bundne midler		Total
			Nei	Ja	
Fravalg av revisor	Nei	Count	26	134	160
		% within Bundne midler	54,2%	43,9%	45,3%
	Ja	Count	22	171	193
		% within Bundne midler	45,8%	56,1%	54,7%
Total		Count	48	305	353
		% within Bundne midler	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,752 ^a	1	,186		
Continuity Correction ^b	1,364	1	,243		
Likelihood Ratio	1,744	1	,187		
Fisher's Exact Test				,213	,122
Linear-by-Linear Association	1,747	1	,186		
N of Valid Cases	353				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 21,76.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 19: Fravalg i sammenheng med krav om note med bundne midler

Vedlegg 4.1.4.8 – fravalg av revisor I sammenheng med kravet om note med opplysninger om anleggsmidler

Fravalg av revisor * Anleggsmidler Crosstabulation

		Anleggsmidler		Total	
		Nei	Ja		
Fravalg av revisor	Nei	Count	2	158	160
		% within Anleggsmidler	50,0%	45,3%	45,3%
	Ja	Count	2	191	193
		% within Anleggsmidler	50,0%	54,7%	54,7%
Total		Count	4	349	353
		% within Anleggsmidler	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,036 ^a	1	,850		
Continuity Correction ^b	,000	1	1,000		
Likelihood Ratio	,036	1	,851		
Fisher's Exact Test				1,000	,615
Linear-by-Linear Association	,036	1	,850		
N of Valid Cases	353				

a. 2 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,81.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 20: Fravalg i sammenheng med krav om note med anleggsmidler

Vedlegg 4.1.5 – Nøkkeltall

Vedlegg 4.1.5.1 – Fravalg avhengig av egenkapitalandel

Descriptives						
		Fravalg av revisor		Statistic	Std. Error	
Egenkapitalandel i %	Nei	Mean		22,9254	3,95281	
		95% Confidence Interval for		Lower Bound	15,1186	
		Mean		Upper Bound	30,7322	
		Median			30,5000	
		Std. Deviation			49,99950	
		Minimum			-235,50	
		Maximum			87,18	
	Ja	Mean		21,7204	9,98969	
		95% Confidence Interval for		Lower Bound	2,0168	
		Mean		Upper Bound	41,4240	
		Median			36,6000	
		Std. Deviation			138,78123	
		Minimum			-1797,50	
		Maximum			95,70	

Tabell 21: Deskriptive analyser av egenkapitalandel, avhengig av om man har fravalgt eller ikke.

Vedlegg 4.1.5.2 – Fravalg avhengig av likviditetsgrad 1

Descriptives						
		Fravalg av revisor		Statistic	Std. Error	
Likviditetsgrad 1	Nei	Mean		2,0618	,37316	
		95% Confidence Interval for		Lower Bound	1,3248	
		Mean		Upper Bound	2,7988	
		Median			1,3550	
		Std. Deviation			4,72020	
		Minimum			,00	
		Maximum			59,04	
	Ja	Mean		2,3258	,34628	
		95% Confidence Interval for		Lower Bound	1,6428	
		Mean		Upper Bound	3,0088	
		Median			1,5200	
		Std. Deviation			4,81072	
		Minimum			-,39	
		Maximum			63,60	

Tabell 22: Deskriptive analyser av likviditetsgrad 1, avhengig av om man har fravalgt eller ikke

Vedlegg 4.1.5.3 – fravalgsandel avhengig av likviditetsgrad 2

Descriptives				Statistic	Std. Error
		Fravalg av revisor			
Likviditetsgrad 2	Nei	Mean		1,6519	,14215
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	1,3712	
			Upper Bound	1,9327	
		Median		1,2050	
		Variance		3,233	
		Std. Deviation		1,79801	
		Minimum		,00	
	Maximum		17,95		
	Ja	Mean		2,2691	,34581
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	1,5870	
			Upper Bound	2,9511	
		Median		1,4700	
		Std. Deviation		4,80420	
		Minimum		-,39	
Maximum		63,48			

Tabell 23: Deskriptive analyser av likviditetsgrad 2, avhengig av om man har fravalgt eller ikke

Vedlegg 4.1.5.4 – fravalgsandel avhengig av gjeldsgrad

Descriptives				Statistic	Std. Error
		Fravalg av revisor			
Gjeldsgrad	Nei	Mean		2,5413	2,12973
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	-1,6649	
			Upper Bound	6,7475	
		Median		1,1250	
		Std. Deviation		26,93921	
		Minimum		-98,47	
		Maximum		257,00	
	Ja	Mean		4,3875	2,37114
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	-,2893	
			Upper Bound	9,0643	
		Median		1,2000	
		Std. Deviation		32,94086	
		Minimum		-64,25	
		Maximum		422,25	

Tabell 24: Deskriptive analyser av gjeldsgrad, avhengig av om man har fravalgt eller ikke

Vedlegg 4.5.5 – fravalgsandel avhengig av total kapitalrentabilitet

Descriptives					
	Fravalg av revisor		Statistic	Std. Error	
Total kapitalrentabilitet i %	Nei	Mean	8,2527	2,01214	
		95% Confidence Interval for	Lower Bound	4,2787	
		Mean	Upper Bound	12,2267	
		Median		7,7000	
		Std. Deviation		25,45181	
		Minimum		-124,20	
		Maximum		130,40	
	Ja	Mean		9,6583	2,33567
		95% Confidence Interval for	Lower Bound	5,0514	
		Mean	Upper Bound	14,2652	
		Median		11,2000	
		Std. Deviation		32,44822	
		Minimum		-139,70	
		Maximum		217,50	

Tabell 25: Deskriptive analyser av total kapitalrentabilitet, avhengig av om man har fravalgt eller ikke

Vedlegg 4.1.5.6 – fravalgsandel avhengig av resultatgrad

Descriptives					
	Fravalg av revisor		Statistic	Std. Error	
Resultatgrad i %	Nei	Mean	36,7806	29,63564	
		95% Confidence Interval for	Lower Bound	-21,7497	
		Mean	Upper Bound	95,3109	
		Median		4,5850	
		Std. Deviation		374,86451	
		Minimum		-184,87	
		Maximum		4721,04	
	Ja	Mean		6,6804	,99955
		95% Confidence Interval for	Lower Bound	4,7089	
		Mean	Upper Bound	8,6519	
		Median		5,4800	
		Std. Deviation		13,88615	
		Minimum		-42,22	
		Maximum		71,82	

Tabell 26: Deskriptive analyser av resultatgrad, avhengig av om man har fravalgt eller ikke

Vedlegg 4.1.6 Styret og daglig leder

Vedlegg 4.1.6.1 – fravalgsandel fordelt på kjønn til daglig leder

Revisor * Daglig leder kvinne Crosstabulation

			Daglig leder kvinne		Total
			Nei	Ja	
Revisor	Nei	Count	186	7	193
		% within Daglig leder kvinne	53,9%	87,5%	54,7%
	Ja	Count	159	1	160
		% within Daglig leder kvinne	46,1%	12,5%	45,3%
Total		Count	345	8	353
		% within Daglig leder kvinne	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	3,559 ^a	1	,059		
Continuity Correction ^b	2,333	1	,127		
Likelihood Ratio	4,088	1	,043		
Fisher's Exact Test				,077	,059
Linear-by-Linear Association	3,549	1	,060		
N of Valid Cases	353				

a. 2 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,63.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 27: Fravalg i sammenheng med at daglig leder er kvinne

Vedlegg 4.1.6.2 – fravalgsandel fordelt på daglig leder i styret

Fravalg av revisor * Daglig leder i styret Crosstabulation

			Daglig leder i styret		Total
			Nei	Ja	
Fravalg av revisor	Nei	Count	29	131	160
		% within Daglig leder i styret	53,7%	43,8%	45,3%
	Ja	Count	25	168	193
		% within Daglig leder i styret	46,3%	56,2%	54,7%
Total		Count	54	299	353
		% within Daglig leder i styret	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,806 ^a	1	,179		
Continuity Correction ^b	1,429	1	,232		
Likelihood Ratio	1,797	1	,180		
Fisher's Exact Test				,185	,116
Linear-by-Linear Association	1,801	1	,180		
N of Valid Cases	353				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 24,48.

b. Computed only for a 2x2 table

Tabell 28: Fravalg i sammenheng med at daglig leder sitter i styret

Vedlegg 4.1.6.3 – Fravalgsandel avhengig av antall styremedlemmer

Descriptives

		Fravalg av revisor		Statistic	Std. Error
Antall styremedlemmer	Nei	Mean		1,83	,089
		95% Confidence Interval for Mean			
		Lower Bound		1,65	
		Upper Bound		2,00	
		Median			1,00
		Std. Deviation			1,125
		Minimum			0
	Maximum			8	
	Ja	Mean		1,67	,061
		95% Confidence Interval for Mean			
		Lower Bound		1,55	
		Upper Bound		1,79	
		Median			1,00
		Std. Deviation			,850
Minimum			1		
Maximum			4		

Tabell 29: Deskriptive analyser av antall styremedlemmer, avhengig om man har fravalgt eller ikke.

Vedlegg 4.6.4 – fravalgsandel avhengig antall kvinner i styret

Descriptives					
		Fravalg av revisor	Statistic	Std. Error	
Antall styremedlemmer som er kvinner	Nei	Mean	,21	,039	
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	,13	
			Upper Bound	,28	
		Median		,00	
		Std. Deviation		,490	
		Minimum		0	
		Maximum		3	
	Ja	Mean	,24	,035	
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	,17	
			Upper Bound	,31	
		Median		,00	
		Std. Deviation		,484	
		Minimum		0	
		Maximum		2	

Tabell 30: Deskriptive analyser av antall styremedlemmer som er kvinner, avhengig om man har fravalgt eller ikke.

Vedlegg 4.1.7 – Størrelse

Vedlegg 4.1.7.1 – Gjennomsnittlig antall ansatte avhengig av fravalgsandel

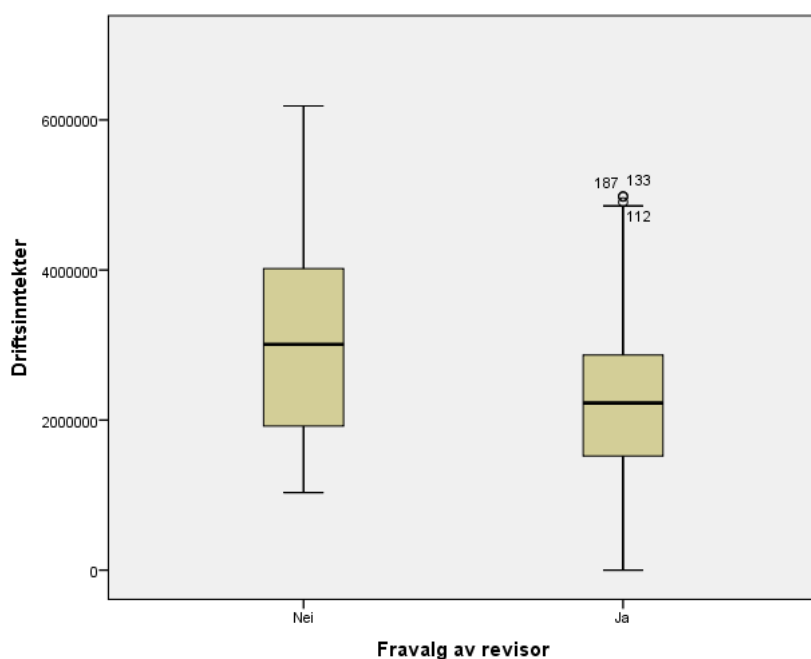
Descriptives				Statistic	Std. Error
Antall ansatte	Nei	Fravalg av revisor			
		Mean		3,17	,173
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	2,83	
			Upper Bound	3,51	
		5% Trimmed Mean		3,08	
		Median		3,00	
		Variance		4,808	
		Std. Deviation		2,193	
		Minimum		0	
		Maximum		16	
	Ja	Mean		2,44	,135
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	2,17	
			Upper Bound	2,71	
		5% Trimmed Mean		2,29	
		Median		2,00	
		Variance		3,508	
		Std. Deviation		1,873	
		Minimum		0	
		Maximum		16	

Tabell 31: Deskriptiv analyse av gjennomsnittlig antall ansatte, avhengig av om man har fravalgt eller ikke.

Vedlegg 4.1.7.2 – Gjennomsnittlig driftsinntekter avhengig av fravalgsbeslutning

Descriptives					
	Fravalg av revisor		Statistic	Std. Error	
Driftsinntekter	Nei	Mean	2997200,00	97970,847	
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	2803707,95	
			Upper Bound	3190692,05	
		5% Trimmed Mean	2987312,50		
		Median	3009500,00		
		Variance	1535725896855,3		
		Std. Deviation	1239244,083		
		Minimum	1033000		
		Maximum	6187000		
	Ja	Mean	2363233,16	76220,902	
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	2212895,32	
			Upper Bound	2513571,00	
		5% Trimmed Mean	2317978,70		
		Median	2228000,00		
Variance		1121257794311,3			
Std. Deviation		1058894,610			
Minimum		0			
Maximum		4984000			

Tabell 32: Deskriptiv analyse av driftsinntekter, avhengig av om man har fravalgt eller ikke.

Figur 4: Driftsinntekter i forholdt til fravalg

4.2 Vedlegg til logistisk regresjonsanalyse i kapittel 4

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Bransje	,248	,256	,938	1	,333	1,282
	Årsberetning_1	1,949	1,080	3,256	1	,071	7,024
	Årsberetning_2	-,575	,279	4,242	1	,039	,563
	Årsberetning_3	-,061	1,042	,003	1	,954	,941
	Årsberetning_4	-,012	,662	,000	1	,986	,988
	Årsberetning_5	-1,344	,869	2,390	1	,122	,261
	Årsberetning_6	-3,117	1,406	4,915	1	,027	,044
	Noter_2	,945	,315	8,983	1	,003	2,572
	Noter_3	-,160	,378	,180	1	,672	,852
	Noter_4	,019	,685	,001	1	,977	1,020
	Noter_5	-,313	,667	,220	1	,639	,732
	Noter_6	,396	,323	1,506	1	,220	1,486
	Noter_7	,291	,394	,545	1	,460	1,337
	Noter_8	,228	1,148	,040	1	,842	1,256
	Nøkkeltall_6	-,001	,003	,265	1	,607	,999
	Nøkkeltall_2	-,693	,341	4,127	1	,042	,500
	Nøkkeltall_3	,867	,349	6,160	1	,013	2,379
	Nøkkeltall_1	,000	,001	,016	1	,900	1,000
	Nøkkeltall_4	,002	,004	,285	1	,593	1,002
	Nøkkeltall_5	,005	,004	1,136	1	,287	1,005
	Styret_1	,030	,315	,009	1	,924	1,031
	Daglig leder	1,937	1,228	2,488	1	,115	6,940
	Styret_2	-,057	,143	,156	1	,693	,945
	Styret_3	,132	,280	,224	1	,636	1,142
	Størrelse_1	-,115	,069	2,799	1	,094	,891
	Størrelse_2_R	-1,137	,266	18,264	1	,000	,321
	Constant	2,620	2,594	1,021	1	,312	13,741

a. Variable(s) entered on step 1: Bransje, Årsberetning_1, Årsberetning_2, Årsberetning_3, Årsberetning_4, Årsberetning_5, Årsberetning_6, Noter_2, Noter_3, Noter_4, Noter_5, Noter_6, Noter_7, Noter_8, Nøkkeltall_6, Nøkkeltall_2, Nøkkeltall_3, Nøkkeltall_1, Nøkkeltall_4, Nøkkeltall_5, Styret_1, Daglig leder, Styret_2, Styret_3, Størrelse_1, Størrelse_2_R.

Classification Table^a

	Observed	Predicted			
		Revisor		Percentage Correct	
		Nei	Ja		
Step 1	Revisor	Nei	99	60	62,3
		Ja	54	139	72,0
	Overall Percentage				67,6

a. The cut value is ,500

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	75,254	26	,000
	Block	75,254	26	,000
	Model	75,254	26	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	409,432 ^a	,192	,257

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

Tabell 33: Logistisk regresjonsanalyse om fravalg av revisor

